

**M A S A R Y K O V A
U N I V E R Z I T A**

PRÁVNICKÁ FAKULTA

**Diskriminace
spotřebitele a svoboda
podnikání**

Diplomová práce

VIKTORIE TAUŠOVÁ

Vedoucí práce: JUDr. Ladislav Vyhnánek, Ph.D., LL.M.

Katedra ústavního práva a politologie
Obor Právo

Brno 2021

Bibliografický záznam

Autor:	Viktorie Taušová Právnická fakulta Masarykova univerzita Katedra ústavního práva a politologie
Název práce:	Diskriminace spotřebitele a svoboda podnikání
Studijní program:	Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Vedoucí práce:	JUDr. Ladislav Vyhnánek, Ph.D., LL.M.
Rok:	2021
Počet stran:	80
Klíčová slova:	spotřebitel, podnikatel, svoboda projevu, lidská práva

Bibliographic record

Author: Viktorie Taušová
Faculty of Law
Masaryk University
Department of Constitutional Law and Political
Science

Title of Thesis: Consumer Discrimination and Freedom of
Enterprise

Degree Programme: Law and Legal Science

Field of Study: Law

Supervisor: JUDr. Ladislav Vyhnánek, Ph.D., LL.M.

Year: 2021

Number of Pages: 80

Keywords: consumer, entrepreneur, discrimination, freedom
of expression, human rights

Anotace

Diplomová práce se zabývá diskriminací spotřebitele při poskytování zboží a služeb a jejím střetem se svobodou podnikání. Práce se soustředí, vyjma obecných východisek právní úpravy zákazu diskriminace spotřebitele, na střet zákazu diskriminace s dalšími konkurenčními hodnotami jako je autonomie vůle, svoboda podnikat, a právě svoboda projevu. Těžištěm práce je poté analýza nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3212/18, přičemž se práce okrajově také zaměřuje na související zahraniční judikaturu.

Abstract

This diploma thesis deals with consumer discrimination during the provision of goods and services and its conflict with free enterprise. Apart from the general legal outcomes of the prohibition of consumer discrimination, this thesis focuses on the conflict of prohibition of consumer discrimination with other values, such as the moral autonomy, free enterprise and freedom of speech. The core of the thesis is the analysis of the verdict of the Constitutional Court of the Czech Republic no. II. ÚS 3212/18. The thesis partly focuses on foreign policy as well.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Diskriminace spotřebitele a svoboda podnikání** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 29. dubna 2021

.....
Viktorie Taušová

Obsah

Seznam pojmů a zkratek	11
Úvod	13
1 Diskriminace	15
1.1 Pojem diskriminace	15
1.2 Přímá a nepřímá diskriminace	16
1.3 Prokazování diskriminace.....	18
1.4 Přenesení důkazního břemene.....	19
1.5 Test diskriminace	20
1.5.1 První krok – kritérium srovnatelnosti	21
1.5.2 Druhý krok – kritérium diskriminačního důvodu	22
1.5.3 Třetí krok – kritérium znevýhodnění	25
1.5.4 Čtvrtý krok – kritérium ospravedlnění	26
1.6 Mezinárodní úprava zákazu diskriminace.....	28
1.6.1 Organizace spojených národů	28
1.6.1.1 Všeobecná deklarace lidských práv	28
1.6.1.2 Mezinárodní pakt o občanských a politických právech....	29
1.6.1.3 Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech	30
1.6.2 Rada Evropy.....	31
1.6.2.1 Evropská úmluva o lidských právech.....	31
1.7 Komunitární úprava zákazu diskriminace.....	32
1.7.1 Primární právo	33
1.7.1.1 Listina základních práv a svobod Evropské unie	33
1.7.2 Sekundární právo	34
1.8 Česká právní úprava zákazu diskriminace	36
1.8.1 Ústavní zakotvení	36
1.8.2 Antidiskriminační zákon.....	38

1.8.3	Zákon o ochraně spotřebitele	39
2	Střet zákazů diskriminace spotřebitele s konkurenčními hodnotami	41
2.1	Zákaz diskriminace a autonomie vůle	41
2.2	Zákaz diskriminace a právo podnikat.....	44
2.3	Zákaz diskriminace a svoboda projevu.....	48
3	Analýza nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3212/18	54
3.1	Shrnutí případu	54
3.2	Shrnutí nálezu	55
3.3	Analýza nálezu	58
3.3.1	Diskriminační důvod	58
3.3.2	Test diskriminace	64
3.3.3	Svoboda projevu a její omezení	67
3.3.4	Svoboda neprojevit se.....	69
3.3.5	Výhrada svědomí.....	70
	Závěr	73
	Použité zdroje	75

Seznam pojmů a zkratek

AntiDZ	– zákon č. 189/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)
ČOI	– Česká obchodní inspekce
Deklarace	– Všeobecná deklarace lidských práv
ESLP	– Evropský soud pro lidská práva
EU	– Evropská unie
Evropská úmluva	– Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
GG	– Grundgesetz
Listina EU	– Listina základních práv Evropské unie
LZPAS	– usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práva svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
Nález	– nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3212/18
NOZ	– zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
NSS	– Nejvyšší správní soud
OSN	– Organizace spojených národů
RF	– Ruská Federace
SDEU	– Soudní dvůr Evropské unie
ÚS	– Ústavní soud
USA	– Spojené státy americké
Ústava	– ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001

SEZNAM POJMŮ A ZKRATEK

Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb.,
71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.

VOP – Veřejný ochránce práv

Úvod

Dne 30. dubna 2019 zveřejnil Ústavní soud nálezný sp. zn. II. ÚS 3212/18, kterým vyhověl ústavní stížnosti provozovatele ostravského hotelu Brioni Boutique směřující proti rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 43/2018-27, kterým bylo shledáno, že se provozovatel hotelu dopustil diskriminace, když požadoval po občanech Ruské Federace podpisání prohlášení, že nesouhlasí s anexí Krymu jako podmínkou pro ubytování v hotelu. Ústavní soud zrušil toto rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, protože jím bylo dle Ústavního soudu zasaženo do stěžovatelova práva na svobodu projevu zakotveného v čl. 17 odst. 1, 2 ve spojení s právem podnikat dle čl. 26 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Jedná se o velmi kontroverzní nález, ve kterém se Ústavní soud poprvé meritorně zabýval namítanou diskriminací spotřebitele při poskytování zboží a služeb a vzbudil ohlasy jak ze strany neodborné veřejnosti, tak z právnické obce.

Tento nález Ústavního soudu se zabýval střetem práv garantovaných jak na ústavní úrovni, tak na úrovni zákonné. Na zákonné úrovni je spotřebitel jako slabší smluvní strana chráněn ustanoveními zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů a ustanoveními zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, která omezují podnikatele jako silnější smluvní stranu v jeho smluvní volnosti. V rovině ústavní pak proti sobě stojí právo podnikatele na svobodu projevu ve spojení s právem podnikat a právo spotřebitele na rovné zacházení.

Nelze tedy rozporovat, že diskriminace spotřebitele je opravdu aktuální téma. To mimo jiné také ukazují i kontroly prováděné Českou obchodní inspekcí, jejichž výsledky odhalily, že k tomuto jednání, i když v malém měřítku, stále dochází.¹

Cílem diplomové práce je analyticky rozebrat jednotlivé kroky testu diskriminace a uvést je do kontextu s případy ze soudní praxe a tím zodpovědět otázku, jak lze rozpoznat diskriminaci spotřebitele. Dále rozebrat, zda a nakolik lze na straně podnikatele při výkonu podnikání

---

¹ ČOI v prvním čtvrtletí letošního roku řešila 4 případy diskriminace [online]. *Česká obchodní inspekce*. [cit. 15. 5. 2021]. <https://www.coi.cz/coi-v-prvnim-ctvrtleti-letosniho-roku-resila-4-pripady-diskriminace/>.

spatřovat realizaci jeho jiných základních práv, zejména práva podnikat a práva na svobodný projev. A na závěr pomocí provést rozbor nálezu Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2019, sp. zn. II. ÚS 3212/18 a zaměřit se především na jeho problematické aspekty a kontroverzní části.

První část práce je tak věnována definování základních pojmů jako jsou diskriminace, diskriminace spotřebitele, přímá a nepřímá diskriminace atd. Dále jsou rozebrány jednotlivé kroky testu diskriminace s odkazem na případy řešené v soudní praxi a následně je popsána právní úprava zákazu diskriminace.

Druhá část práce je věnována střetu zákazu diskriminace s dalšími konkurenčními hodnotami, které ze své podstaty zákaz diskriminace omezuje. Rozebrán je střet zákazu diskriminace s autonomií vůle, svobodou projevu a svobodou podnikání. Uvedeny jsou případy zahraničních soudních rozhodnutí vztahujících se k projednávané problematice.

V poslední části práce je rozebrán nález Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2019, sp. zn. II. ÚS 3212/18.

Hlavními zdroji této diplomové práce jsou rozsudky správních soudů, zejména Nejvyššího správního soudu, dále judikatura Ústavního soudu, Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva. Následně jsou použity rozsudky nejvyšších správních soudů z anglosaského prostředí a stanoviska Veřejného ochránce práv. Dále byla k vypracování práce použita odborná literatura včetně odborných článků a internetové zdroje.

1 Diskriminace

1.1 Pojem diskriminace

Stěžejním pojmem, který je nutný pro rozsah této práce definovat, je pojem diskriminace. Pojem diskriminace pochází z latinského slovesa „discriminare“. Významem tohoto slovesa je rozlišovat, hledat relevantní rozdíly. Je však nutné si uvědomit, že ne každé rozlišování lze považovat za diskriminaci.

Při regulaci společenských vztahů, právo s kategorizací a odlišováním určitých skupin jedinců pracuje. Podstatou právních norem je rozlišování mezi obecně určenými situacemi od jiných situací. Prostřednictvím hypotézy právní normy dochází k omezení platnosti dispozice personálně, lokálně či časově. Jako případ, kdy právo rozlišuje mezi právními kategoriemi subjektů práva, lze uvést ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „NOZ“), která přiznávají větší míru ochrany spotřebiteli (např. § 1846). Aby se jednalo o diskriminaci, musí být toto rozlišování jednotlivců nebo určitých skupin jednotlivců negativní a musí k němu docházet na základě diskriminačního důvodu.² Dle Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) nelze za diskriminaci pokládat pouze odlišné zacházení ve srovnatelných situacích bez rozumného odůvodnění, ale také stejné zacházení bez objektivních a rozumných důvodů s jednotlivci, kteří jsou naopak prokazatelně v rozdílném postavení.³

Dále je nutné vymezit pojem diskriminace spotřebitele. Dle Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) se za diskriminaci spotřebitele považují obchodní praktiky, které při srovnatelných transakcích nedůvodně zvýhodňují některé spotřebitele před ostatními. Zákaz diskriminace spotřebitele má vést k uzavírání shodných smluv za stejných podmínek.⁴ Je však nutné si uvědomit, že oblast soukromoprávních vztahů ovládá zásada autonomie vůle a každý má svobodu vstupovat do smluvních vztahů a vybírat si smluvního partnera dle svého uvážení.

---

² Bobek, M., Boučková, P., Kühn, Z. *Rovnost a diskriminace*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 37–39.

³ Viz např. Thilimmenos proti Řecku, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, 6. 4. 2000 č. stížnosti č. 34369/97.

⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 4. 2006, č. j. 8 As 35/2005 – 51.

Za diskriminaci nelze považovat odlišné zacházení, které lze objektivně ospravedlnit sledováním legitimního cíle a prostředky k dosažení takového cíle jsou přiměřené a nezbytné. V kontextu diskriminace spotřebitele se bude jednat např. o neposkytnutí úvěru kvůli vysoké rizikovosti dlužníka, které není považováno za diskriminační.

1.2 Přímá a nepřímá diskriminace

Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, při němž se s jednou osobou zachází méně výhodným způsobem než s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodů, které jsou nepřípustné za předpokladu, že takovéto jednání či opomenutí nelze právně ospravedlnit.

Nepřímou diskriminací se rozumí situace, kdy určitá obecná právní úprava, která neobsahuje žádné diskriminační kritérium, při své aplikaci diskriminaci vyvolá. Na rozdíl od přímé diskriminace není diskriminační přímo toto jednání, ale až jeho důsledky, které vedou ke znevýhodnění určité osoby. Podstata problému nepřímé diskriminace nemusí být pouze v rovině aplikační, která byla zmíněna výše, ale také v rovině obecné, která spočívá v tom, že celá konstrukce právní normy je vadná.⁵

Koncept nepřímé diskriminace má svůj původ v rozhodnutí amerického Nejvyššího soudu v případě *Griggs v. Duke Power Company* z roku 1971. Jednalo se o případ, kdy do přijetí zákona o občanských právech z roku 1964 byla v této společnosti praktikována politika vyloučení Afroamerických zaměstnanců. Po přijetí tohoto zákona, který zakazoval diskriminaci na základě rasy, začalo být pro práci v elektrárně vyžadováno po zaměstnancích středoškolské vzdělání i pokud se jednalo o pozici dělníků. Požadavek středoškolského vzdělání nebyl jasně vzhledem k povaze práce odůvodněný. Zavedení tohoto pravidla totiž vedlo k opětovnému vyloučení Afroamerických zájemců o zaměstnání, protože v 60. letech většina Afroameričanů neměla požadované středoškolské vzdělání v důsledku diskriminace, která zasahovala i do vzdělávacího systému. Přestože nebylo provozovateli elektrárny dokázané, že by jeho záměrem bylo vyloučit všechny Afroameričany jako potencionální zaměstnance a chyběl tedy přímý úmysl diskriminovat, soud došel k závěru, že se o diskriminaci jedná. Nejvyšší soud tento požadavek

---

⁵ Bobek, M., Boučková, P., Kühn, Z. *Rovnost a diskriminace*, s. 52–53.

středoškolského vzdělání označil za nezákonný a poukázal na to, že pokud mají kritéria, která se jeví zdánlivě jako neutrální, rozdílný dopad na různé etnické skupiny, musí zaměstnavatel prokázat, že to povaha zaměstnání vyžaduje.⁶

Soudní dvůr EU (dále jen „SDEU“) poprvé nepřímou diskriminaci označil v případě Jenkins v. Kingsgate⁷. Žalobkyně byla zaměstnaná ve společnosti na částečný úvazek. Hodinová sazba byla pro zaměstnance pracující na částečný úvazek nižší než pro zaměstnance pracující na plný úvazek, přičemž většinu zaměstnanců pracujících na částečný úvazek tvořily ženy. Soudní dvůr potvrdil nepřímou diskriminaci žen na základě pohlaví. Zaměstnavatel se však dle tohoto rozhodnutí v případě nerovného odměňování zaměstnanců mohl odvolávat na své ekonomické záměry (například, že cílem je podporovat vyšší produktivitu).

V případě rozhodnutí SDEU ve věci Bilka-Kaufhaus GmbH v. Karin Weber von Hartz⁸ se jednalo o německou firmu, která poskytovala zaměstnanecké penzijní pojištění pouze zaměstnancům, kteří pracovali na plný úvazek. Ze strany Karin Weber bylo namítáno, že se jedná o znevýhodnění žen, protože ty častěji pracují na částečný úvazek z důvodu péče o rodinu. SDEU došel k závěru, že čl. 119 (nyní čl. 157 SFEU) nevyžaduje, aby zaměstnavatel při stanovení podmínek k přístupu k systému zaměstnaneckého penzijního pojištění zohledňoval zvláštní obtíže zaměstnanců s povinnostmi k rodině.⁹

Toto rozhodnutí je narozdíl od případu Jenkins v. Kingsgate vnímáno jako zásadnější, protože mimo potvrzení konceptu nepřímé diskriminace bylo stanoveno, že pokud se zaměstnavatel v případě nerovného odměňování odvolává na ekonomické cíle, musí dokázat, že zvolené prostředky a opatření slouží skutečné potřebě podniku a jsou vhodné, přiměřené a nezbytné k dosažení sledovaného cíle.

Judikatura SDEU měla zásadní vliv na vývoj antidiskriminačního práva Evropské unie. Na základě judikatury SDEU byla posléze nepřímá

---

⁶ Barinka, R. Nepřímá diskriminace v pracovním právu ES. *Právní rozhledy*. 2010, č. 5, s. 166-167.

⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 31. 3. 1981 ve věci C-96/80.

⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 5. 1986 ve věci C-170/84.

⁹ Kvasnicová, J. Pozitivní opatření vztahující se k diskriminačnímu důvodu pohlaví z pohledu judikatury Soudního dvora Evropské unie. In: *Vliv judikatury Soudního dvora Evropské unie na antidiskriminační právo*, Kancelář veřejného ochránce práv, 2016, s. 98.

diskriminace definována i ve směrnících. Jako příklad lze uvést směrnici Rady 97/80/EHS ze dne 15. 12. 1997. Tato směrnice obsahovala první definici nepřímé diskriminace a zavedla tzv. obrácené důkazní břemeno (viz níže).

1.3 Prokazování diskriminace

Při prokazování diskriminace je odpovědnost osoby, která se diskriminace dopustila, objektivní. V případě přímé i nepřímé diskriminace není významný úmysl osoby, ale pouze to, zda došlo k diskriminaci z některého ze zakázaných důvodů. K prokázání diskriminace tedy není zapotřebí prokázat diskriminační úmysl či zavinění.¹⁰

Tento závěr vyplývá rovněž z judikatury Evropského soudu pro lidská práva. ESLP konstatoval, že jsou-li prokázány diskriminační účinky právní úpravy, není ve věcech týkajících se vzdělání, stejně jako ve věcech týkajících se zaměstnání nebo poskytování služeb, nutné prokazovat diskriminační úmysl na straně příslušných orgánů. To samozřejmě nevylučuje, aby původce diskriminace jednal na základě úmyslu diskriminovat. V praxi často nepřímá diskriminace vychází z diskriminačního úmyslu škůdce, který je skryt za neutrálními důvody.¹¹

Stejný pohled na prokazování diskriminace zastává i NSS viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 11. 2013, č. j. 1 As 46/2013-44, bod 50. Od tohoto pohledu se odchýlil Ústavní soud (dále jen „ÚS“) v nálezu Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2019 sp. zn. II. ÚS 3212/18, bod 30 (dále jen „Nález“). ÚS se zabýval diskriminací spotřebitele při poskytování zboží a služeb a odklonil se od názoru, že úmysl diskriminující osoby není třeba prokazovat. Dle ÚS by se jednalo o diskriminaci pouze v případě, že by důvod odepření služby spotřebiteli byl nenávistný, zjevně svévolný či zasahující do důstojnosti spotřebitele a rozlišující z některého podezřelých důvodů. V případě, že si podnikatel nějakým způsobem omezí okruh spotřebitelů, kterým poskytuje určité zboží nebo služby je nutné zkoumat, zda důvod tohoto

---

¹⁰ Bouda, P. *Nepřímá diskriminace*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 107.

¹¹ *D. H. a ostatní proti České republice*, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, 13. 11. 2007 č. stížnosti 57325/00.

omezení je racionální, případně i ekonomicky odůvodněný a není motivován primárně nenávisť.

1.4 Přenesení důkazního břemene

Specifickou vlastností, kterou se diskriminace spotřebitelů vyznačuje, je to, že se obtížně prokazuje. Ochranu oběti diskriminace poskytuje institut tzv. obráceného důkazního břemene. V případě, kdy je podána žaloba dle § 10 zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (anti-diskriminační zákon) (dále jen „AntiDZ“) a pokud žalobce uvede skutečnosti, ze kterých je možné dovodit, že ze strany žalovaného došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, přesouvá se důkazní břemeno z žalobce na osobu, která se měla dopustit diskriminace na základě zakázaných důvodů. Původce diskriminace musí prokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení. Institut přenesení důkazního břemene v případech přímé i nepřímé diskriminace z důvodu pohlaví poprvé zavedla Směrnice Rady 97/80/ES ze dne 15. prosince 1997 o důkazním břemenu v případech diskriminace na základě pohlaví. Pozdější směrnice rozšířily institut obráceného břemene i na další diskriminační důvody. Do českého právního řádu byl tento princip zaveden zákonem č. 151/2002 Sb., kterým byl do zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“) doplněn § 133a odst. 2. Toto ustanovení obrátilo důkazní břemeno v případech přímé i nepřímé diskriminace na základě rasy nebo etnického původu mimo jiné i např. při prodeji zboží v obchodě nebo poskytování služeb.¹² Ustanovení § 113 bylo později novelizováno § 14 AntiDZ tak, že rozšířilo jeho aplikaci na další oblasti právní úpravy, v nichž může dojít k diskriminaci.

Aktuální platné znění § 133a je následující: *„Pokud žalobce uvede před soudem skutečnosti, ze kterých lze dovodit, že ze strany žalovaného došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci*

a) na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženství, víry, světového názoru, zdravotního postižení, věku anebo sexuální orientace v oblasti pracovní nebo jiné závislé činnosti včetně přístupu k nim, povolání, podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti včetně přístupu k nim, členství v organizacích zaměstnanců nebo zaměstnavatelů

---

¹² Bouda, P. *Nepřímá diskriminace.*, s. 169-170.

a členství a činnosti v profesních komorách,

b) na základě rasového nebo etnického původu při poskytování zdravotní a sociální péče, v přístupu ke vzdělání a odborné přípravě, přístupu k veřejným zakázkám, přístupu k bydlení, členství ve spolcích a jiných zájmových sdruženích a při prodeji zboží v obchodě nebo poskytování služeb, nebo

c) na základě pohlaví při přístupu ke zboží a službám, je žalovaný povinen dokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení.“

Přenesení důkazního břemene není automatické, ale osoba, která tvrdí, že je obětí diskriminace, musí před soudem uvést skutečnosti, ze kterých dostatečně vyplývá, že ze strany žalovaného došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci. Až poté přechází důkazní břemeno na žalovaného, který musí prokázat, že k diskriminaci nedošlo. Na závěr je tedy nutné poznamenat, že se nejedná o obecné pravidlo, ale uplatňuje se pouze v případě diskriminace z určitých důvodů.¹³

1.5 Test diskriminace

Aby bylo odlišné zacházení odůvodnitelné, musí se jednat o odlišné osoby nebo situace. Jak již bylo výše zmíněno, nelze za diskriminaci pokládat pouze odlišné zacházení ve srovnatelných situacích bez rozumného odůvodnění, ale také stejné zacházení bez objektivních a rozumných důvodů s jednotlivci, kteří jsou naopak prokazatelně v rozdílném postavení. Tento princip shrnul ÚS následovně: „*Stejně nesmí být upraveno libovolně nestejně, avšak zároveň nestejně nesmí být upravováno libovolně stejně*“.¹⁴

Vzhledem k tomu, že ne každé nerovné zacházení lze kvalifikovat jako porušení principu rovnosti, tedy jako protiprávní diskriminaci, vytvořil ÚS test přímé diskriminace. Test se skládá ze čtyř kroků, které jsou vyjádřeny následujícími otázkami.

1. Jde o srovnatelného jednotlivce nebo skupiny? (kritérium srovnatelnosti)
2. Je s nimi nakládáno odlišně na základě některého ze zakázaných důvodů? (kritérium diskriminačního důvodu)
3. Je odlišné zacházení stěžovateli k tíži (uložením břemene nebo odepřením dobra)? (kritérium znevýhodnění)

---

¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 26. dubna 2006, sp. zn. Pl. ÚS 37/04, bod 67.

¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 11/02, bod 4.

4. Je toto odlišné zacházení ospravedlnitelné, tj. a) sleduje legitimní zájem a b) je přiměřené? (kritérium ospravedlnění)¹⁵

Aby bylo potvrzeno, že se v daném případě jedná o přímou diskriminaci, musí být první tři otázky zodpovězeny kladně a poslední záporně. Pokud je odpověď na jednu z prvních tří otázek záporná, nebude se jednat o přímou diskriminaci.¹⁶

1.5.1 První krok – kritérium srovnatelnosti

Prvním krokem testu diskriminace je zodpovězení otázky, zda se jedná o srovnatelné jednotlivce nebo skupiny.

Ústavní soud ve své rozhodovací praxi zdůrazňuje, že posuzovat rovnost subjektů lze pouze v relaci mezi nejméně dvěma subjekty ve stejném, resp. srovnatelném postavení. Při aplikaci všeobecné zásady rovnosti je důležité určit, zda dvě situace, s nimiž právo zachází odlišně, jsou opravdu srovnatelné, tedy zda jsou relevantně podobné.¹⁷ Účelem této úvahy o srovnatelnosti, jakožto prvního kroku testu diskriminace, je vyloučit zcela nesrovnatelné situace z přezkumu a zastavení dalšího posuzování možného porušení principu rovnosti.¹⁸

Z rozhodovací praxe lze jako příklad uvést rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 4. 2006, č. j. 8 As 35/2005-51. NSS se zabýval případem, kdy podnikatel požadoval po zákaznících platících platební kartou poplatek ve výši 3 % z celkové částky, čímž je znevýhodňoval oproti skupině spotřebitelů platících hotovými penězi. Soud se zabíral otázkou, zda se platba v hotovosti a platba kartou dá považovat za srovnatelné transakce a došel k závěru, že existuje povinnost obchodníka přijímat zákonné peníze (platné bankovky a mince vydané Českou národní bankou), ale v případě platby kartou nelze dovést zákonnou povinnost obchodníka přijímat platební karty, a neexistuje proto ani právo spotřebitele na tuto formu platby. NSS konstatoval, že se tedy nejedná

¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 1. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10, bod 34.

¹⁶ Bartoň, M. Zákaz diskriminace; svobodná volba národnosti a zákaz odnárodňování; zákaz působení újmy pro uplatňování základních práv. In: Husseini, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 149.

¹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2019, sp. zn. ÚS 32/17, bod 65.

¹⁸ Bartoň, M. Svoboda, rovnost, důstojnost. Charakteristika základních práv. In: Husseini, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 108.

o srovnatelné transakce, a tudíž nemohlo dojít k diskriminaci spotřebitelů platících platebními kartami.

Obdobně pak také NSS posuzoval, zda je platba stravenkami srovnatelná s platbou hotovostí, přičemž došel ke stejnému závěru jako ve výše zmíněném případě.¹⁹

Nutné je však uvést, že od ledna 2018 byl dle § 254, odst. 2a zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku²⁰ zaveden zákaz poplatků za platbu kartou. Tento zákaz se týká jen spotřebitelských, tj. nekomerčních platebních karet ze zemí Evropského hospodářského prostoru. Proto je možné účtování poplatku za platbu komerčními kartami, případně spotřebitelskými kartami ze zemí, které nejsou součástí Evropského hospodářského prostoru.

1.5.2 Druhý krok – kritérium diskriminačního důvodu

Jak již bylo uvedeno výše, přímou diskriminací se rozumí rozlišování na základě zakázaných důvodů za předpokladu, že takovéto jednání či opomenutí nelze ospravedlnit.

Diskriminační důvody jsou v různých právních předpisech upraveny odlišně. AntiDZ obsahuje taxativní výčet zakázaných důvodů. Jedná se o rasu, národnost, etnický původ, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení a náboženské vyznání, víru či světový názor a dále v právních vztazích, ve kterých se uplatní přímo použitelný předpis Evropské unie z oblasti volného pohybu pracovníků, i státní příslušnost. Zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele (dále jen „zákon o ochraně spotřebitele“) obsahuje zákaz diskriminace v § 6, přičemž důvody nevyjmenovává. NSS zastává názor, že ustanovení § 6 zákona o ochraně spotřebitele zakazuje diskriminaci spotřebitele při prodeji výrobků a poskytování služeb i z odlišných důvodů než pouze z těch, které jsou uvedeny v taxativním výčtu v antidiskriminačním zákoně.²¹

---

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 11. 2007, č. j. 3 As 49/2007-43.

²⁰ Tento předpis zpracovává pravidla obsažená ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES.

²¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2019, č. j. 2 As 43/2018-65, bod 3.

Univerzální zákaz diskriminace je v Listině základních práv a svobod (dále jen „LZPAS“) zakotven v čl. 3 odst. 1 následovně: „*Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*“

Pod pojem „jiné postavení“ nelze podřadit každou situaci, ale pouze kritéria, která jsou obdobná či blízká kritériím výslovně v daných ustanoveních zmíněným. Jedná se například především o důvody, které odrážejí určité osobnostní rysy jednotlivce.²² Za kritérium, které není výslovně uvedené, ale jistě spadá pod pojem „jiné postavení,“ lze uvést například věk. Je však nutné zdůraznit, že Ústavní soud ve své rozhodovací praxi ne vždy při namítaném porušení čl. 3 odst. 1 zkoumá, z jakého důvodu mělo k diskriminaci dojít, případně jestli se důvod diskriminace výslovně nevyjmenovaný dá podřadit pod pojem „jiné postavení“.²³

Dále je nutné odlišit kategorii podezřelých kritérií. Podezřelá kritéria jsou právní termín, který použil poprvé ve své judikatuře Nejvyšší soud USA. Za podezřelé kritérium bývá označováno rozlišování z důvodu rasy a pohlaví. Rozlišování na základě podezřelých kritérií se považuje téměř vždy za diskriminační, a proto by mělo být podrobeno přísnějšímu přezkumu (viz níže). Rozlišování na základě podezřelých kritérií lze ospravedlnit např. významným zájmem státu na dosažení určitého veřejného cíle, pokud tohoto cíle nelze dosáhnout jinak.²⁴ ÚS mezi podezřelá kritéria zařadil rasu, pohlaví a národnost.²⁵ Je však nutné uvést, že se nejedná o uzavřenou kategorii.²⁶

Při poskytování zboží a služeb se podnikatel může zaměřit pouze na určitou skupinu spotřebitelů a jim zboží nebo služby nabízet. Podnikatel musí respektovat zákonná ustanovení o ochraně spotřebitele a nesmí se dopouštět diskriminace. Jako příklad lze uvést provozování fitness center pouze pro ženy, kterým se zabýval Veřejný ochránce práv (dále jen „VOP“) a došel k závěru, že výhradní poskytování služeb pouze ženám

²² Nález Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 18/15, bod 108.

²³ např. Nález Ústavního soudu ze dne 3. 3. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 26/19, Nález Ústavního soudu ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 23/19.

²⁴ Bobek, M., Boučková, P., Kühn, Z. *Rovnost a diskriminace*, s. 47.

²⁵ Bod 25 Nálezu

²⁶ Kautská, A. *Zákaz diskriminace spotřebitelů při poskytování zboží a služeb*. 2019, diplomová práce, Univerzita Karlova, Právnická fakulta, s. 12.

představuje vyhraněnou formu odděleného poskytování služeb. Přestože se majitel rozhodl vyhradit posilovnu pouze ženám, nejedná se o diskriminaci z důvodu pohlaví, protože muži mají možnost využití jiných fitness center u jiných poskytovatelů.²⁷

Dále je nutné zmínit, že poskytnutí určitých služeb podmíněné dosažením určitého věku se také nepovažuje za diskriminaci (např. podávání alkoholu a prodej tabákových výrobků osobám starším 18 let). Na druhou stranu, pokud podnikatel zakáže vstup dětem do provozovny, musí k tomu dle NSS²⁸ mít ospravedlnitelný důvod - např. stavební řešení, které neumožňuje bezpečný a volný pohyb dětí či rodičů s kočárkem. Obecně formulovaný zákaz vstupu dětí do provozovny by byl shledán diskriminačním, protože znemožní přístup do prodejny i rodičům a lze ho označit za diskriminaci na základě rodičovství, která se dle ustanovení AntiDZ považuje za diskriminaci z důvodu pohlaví.

Přestože bylo výše zmíněno, že test přímé diskriminace se skládá z jednotlivých kroků, které mají být postupně naplňovány, je nutné podotknout, že ÚS tak v praxi ne vždy postupuje. Důvodem je, že rovné zacházení je zaručeno mimo čl. 3 odst. 1 rovněž čl. 1, který stanovuje, že lidé jsou svobodní a jsou si rovni v důstojnosti i v právech a není zde povinnost identifikovat zapovězený důvod rozlišování. Listina dále navíc obsahuje speciální ustanovení (např. čl. 37 odst. 3 zakotvující procesní rovnost), v případě jejichž porušení není důležité, z jakého důvodu k němu došlo.²⁹ Ústavní soud tak v některých případech při provádění testu přímé diskriminace přeskočí krok identifikace zakázaného důvodu, protože nerovné zacházení nemusí vždy být postaveno na konkrétním zakázaném důvodu.³⁰

Na závěr lze tedy shrnout, že nesplnění druhého kroku testu přímé diskriminace neznamená, že k diskriminaci nedošlo, pouze vylučuje, že se jedná o diskriminaci přímou.

---

²⁷ Stanovisko VOP ze dne 10. 01. 2012, sp. zn. 263/2011/DIS [online]. *Kancelář veřejného ochránce práv*. [cit. 15. 5. 2021]. <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/1834>.

²⁸ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 10. 2014, č. j. 4 As 1/2014-28, bod 23.

²⁹ Bartoň, M. Zákaz diskriminace; svobodná volba národnosti a zákaz odnárodňování; zákaz působení újmy pro uplatňování základních práv. In: Hussein, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 156.

³⁰ např. Nález Ústavního soudu ze dne 28. 1. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10.

1.5.3 Třetí krok – kritérium znevýhodnění

Třetím krokem je určení, zda je odlišné zacházení stěžovateli k tíži. To, že odlišné zacházení znevýhodňuje konkrétní osobu či osoby je podmínkou pro potvrzení diskriminace. Pokud v konkrétním případě nedojde ke znevýhodnění osoby, i přestože se bude jednat o rozlišování srovnatelných subjektů ze zakázaného důvodu, nebude se jednat o diskriminaci. V oblasti poskytování zboží a služeb dochází ke znevýhodňování především formou cenového rozlišování či odepřením poskytnutí zboží nebo služby (např. nevpuštění romských občanů do provozovny poskytující hostinské služby).

Veřejný ochránce práv se dále také zabýval zavedením dámských kupé ve vlacích. Vzhledem k tomu, že v tomto konkrétním případě se jednalo pouze o 6 míst, která byla využívána jen v některých spojích a jež byla ve vlaku takto označena, došel VOP k závěru, že nebyla tímto opatřením mužům způsobena újma. Vytvoření dámských kupé neomezilo mužům zásadním způsobem využívání vlakové dopravy. Cílem bylo, aby se ženy cítily při jízdě vlakem bezpečněji. O diskriminaci z důvodu pohlaví se tedy v tomto případě nejednalo.³¹

V opačném případě, kdy bylo shledáno, že k újmě došlo, lze uvést situaci, kdy podnikatel umístil na své internetové stránky text ve znění: „*V naší restauraci pro imigranty nevaříme!! STOP ISLAM*“. Podnikatel se bránil, že zveřejnění tohoto výroku představovalo jeho osobní názor a politické přesvědčení a nedošlo zde k překročení mezí svobody projevu. NSS zejména připomenul, že kvalifikované postavení prodávajícího, který spotřebitelům poskytuje výrobky a služby, s sebou nese veřejnoprávní povinnosti, jako například zákaz diskriminace spotřebitele. Soud došel k závěru, že takovýto projev nelze považovat za projev soukromé osoby a podnikatel se tedy dopustil přímé diskriminace. Dále soud připomenul, že v rámci smluvní autonomie může prodávající rozlišovat mezi jednotlivými spotřebiteli, ale toto rozlišování se musí zakládat na důvodech, které nejsou diskriminační.³²

Znevýhodnění může spočívat kromě odmítnutí poskytnutí zboží nebo služby také ve stanovení různých cen pro různé skupiny

³¹ Stanovisko VOP ze dne 21. 03. 2012, sp. zn. 38/2012/DIS [online]. *Kancelář veřejného ochránce práv*. [cit. 15. 5. 2021]. <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/1832?fbclid=IwAR0tWkhH7-bFko5xJqQK-xh5R3t6ovLuac13qXKtLU7pKzYmF27toTKi3JQ>.

³² Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. 2. 2020, č. j. 29 A 8/2018-38.

spotřebitelů. Městský soud v Praze³³ se zabýval stanovením různých cen za stejnou službu poskytovanou sportovním areálem pro osoby, které měly trvalý pobyt na území města a pro osoby, které měly trvalý pobyt mimo toto město. Soud došel k závěru, že stanovení rozdílných cen, respektive poskytování slevy sportovním areálem určité vymezené skupině spotřebitelů nelze srovnat např. s poskytováním slev na dopravu studentům či důchodcům, neboť zde se nejedná o sociální potřebnost.³⁴

K cenovému rozlišování vydal své doporučení i Veřejný ochránce práv. Dle tohoto doporučení je cenové rozlišování dovolené, ale musí být rozumně odůvodněné a nesmí být pro stanovení rozdílných cen použit některý ze zakázaných důvodů. Při stanovení dvojích cen je legitimním důvodem maximalizace zisku, nesmí však sledovat záměr odrazení určité skupiny spotřebitelů. V případě stanovení vyšších cen cizincům nelze toto rozlišování považovat za legitimní, pokud s vyšší cenou není spojena nějaká speciální služba (např. prohlídka vedená v cizím jazyce).³⁵

Dále VOP poukázal na to, že podnikatel má samozřejmě právo zaměřit se dle svého uvážení na libovolnou skupinu spotřebitelů, ale odmítnutí poskytnutí služby jen určité vybrané skupině je ve většině případů neodůvodnitelné. Výjimku tvoří např. speciální návštěvní hodiny sauny pouze pro ženy.

1.5.4 Čtvrtý krok – kritérium ospravedlnění

Posledním krokem testu diskriminace je zodpovězení otázky, zda je odlišné zacházení ospravedlnitelné, tj. jestli sleduje legitimní zájem a je přiměřené. To znamená posouzení, zda je rozdílná úprava projevem libovůle, nebo zda je založena na objektivních a rozumných důvodech (legitimní cíl zákonodárce) a zda mezi tímto cílem a prostředky k jeho dosažení (právní výhody) existuje vztah přiměřenosti.³⁶

---

³³ Rozsudek Městského soudu ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 7 Ca 138/2004.

³⁴ Vaško, L. Judikatura Nejvyššího správního soudu: Ochrana spotřebitele. *Soudní rozhledy*, 2012, č. 7-8, s. 252.

³⁵ Stanovisko VOP ze dne 23. 08. 2011, sp. zn. 158/2010/DIS [online]. *Kancelář veřejného ochránce práv*. [cit. 15. 5. 2021]. <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/2380?fbclid=IwAR2ky78KcH0kClBCA-33Z4yoSVP1HDse-NuWeyEZTjemZb3FjFfN50Invzc>.

³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. Pl.ÚS 15/02.

Vztah přiměřenosti bude soud posuzovat testem proporcionality. Test proporcionality byl popsán v nálezu Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94 a skládá se ze tří kritérií. Jedná se o kritérium vhodnosti, kritérium potřebnosti a kritérium závažnosti.

Ústavní soud v souladu s judikaturou ESLP vychází z toho, že podle míry podezřelosti kritéria je nutné odlišit míru intenzity přezkumu, resp. požadavku na zdůvodnění odlišného zacházení. V případě odlišného zacházení z důvodu rasy, etnického původu, pohlaví, sexuální orientace, národnosti či původu dítěte (tzv. podezřelé důvody) musí být přezkum intenzivnější a je nutné, aby pro toto odlišné zacházení bylo předloženo velmi pádné ospravedlnění. U ostatních důvodů není potřeba takové intenzity přezkumu a není nutné aplikovat celý test proporcionality, ale aby bylo odlišné zacházení odůvodněno, stačí naplnit kritérium vhodnosti.³⁷

S pojmem legitimního cíle pracuje AntiDZ. Ustanovení § 6 odst. 7 stanovuje, že za diskriminaci z důvodu pohlaví se nepovažuje výlučné nebo přednostní poskytování veřejně dostupného zboží a služeb, pokud je toto výlučné nebo přednostní poskytování zboží a služeb osobám určitého pohlaví objektivně zdůvodněno legitimním cílem a prostředky k dosažení tohoto legitimního cíle jsou přiměřené a nezbytné.

Dle Směrnice Rady 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování v bodě 16 preambule lze rozdíly v zacházení přijmout pouze tehdy, jsou-li odůvodněny legitimním cílem. *„Legitimním cílem může být například ochrana obětí násilí spojeného s příslušností k pohlaví (například v případě zřizování azylových domů pro osoby stejného pohlaví), ochrana soukromí a slušnosti (například pokud nějaká osoba poskytuje ubytování v části svého obydlí), prosazování rovnosti mužů a žen nebo zájmů mužů a žen (například nesmíšené dobrovolné organizace), svoboda sdružování (například členství v nesmíšených soukromých klubech) a pořádání sportovních činností (například nesmíšené sportovní akce). Nicméně podle kritérií odvozených z judikatury Soudního dvora Evropských společenství by jakékoliv omezení mělo být vhodné a nezbytné.“*

---

³⁷ Bartoň, M. Zákaz diskriminace; svobodná volba národnosti a zákaz odnárodňování; zákaz působení újmy pro uplatňování základních práv. In: Hussein, F. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 145.

Z uvedeného znění bodu 16 preambule, lze vyvodit, že do rozsahu výjimky budou spadat například nesmíšené sportovní kluby, které přijímají pouze chlapce či dívky z důvodu fyziologických rozdílů. Na druhou stranu případ, který nespadá pod rozsah této výjimky, je zakládání tzv. soukromých klubů například v souvislosti se zákazem kouření nebo zavedením Elektronické evidence tržeb. Jedná se totiž o poskytování služeb a zboží veřejnosti za účelem dosažení zisku, a proto se uplatní § 1 odst. 1 písm. j) AntiDZ a zákaz diskriminace spotřebitele dle § 6 zákona o ochraně spotřebitele. Selekcí spotřebitelů za účelem obcházení zákona nelze považovat za legitimní cíl.³⁸

1.6 Mezinárodní úprava zákazu diskriminace

K výraznému rozvoji mezinárodní ochrany lidských práv a svobod a jejich záruk došlo po druhé světové válce. Ve druhé polovině 20. století vznikla řada mezinárodních organizací, které se zabývají ochranou lidských práv. Vzhledem k tématu práce se budu podrobněji zabývat normativními snahami Organizace spojených národů (dále jen OSN) a Rady Evropy.

1.6.1 Organizace spojených národů

1.6.1.1 Všeobecná deklaráce lidských práv

Všeobecná deklaráce lidských práv (dále jako „deklaráce“) byla přijata Valným shromážděním Organizace spojených národů v roce 1948. Cílem OSN je dle čl. 1 odst. 3 Charty OSN, jako ustavujícího dokumentu světové organizace, mimo jiné podporovat a posilovat úctu k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství. Přestože Všeobecná deklaráce lidských práv není mezinárodní smlouvou a jedná se o právně nezávazný dokument, inspirovala následný vznik již právně závazných mezinárodních úmluv

---

³⁸ Boučková, P., Havelková, B., Kühn, Z. Přípustné formy rozdílného zacházení. In: Boučková, P. a kol., *Antidiskriminační zákon. Komentář*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 314.

chránících lidská práva³⁹, ale i jednotlivé státy, které do svých ústav začlenily katalogy lidských práv.⁴⁰

Zásada rovnosti a zákazu diskriminace je zakotvena v čl. 1 deklarace, který stanoví, že všichni lidé se rodí svobodní a rovni v důstojnosti a právech. Článek 2 pak obsahuje demonstrativní výčet diskriminačních důvodů – *„Každý má všechna práva a všechny svobody, stanovené touto deklarací, bez jakéhokoli rozlišování, zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.“*

Deklarace dále obsahuje řadu speciálních ustanovení jako např. čl. 7, který stanovuje, že všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou ochranu bez jakéhokoli rozlišování a dále mají právo na stejnou ochranu proti jakékoli diskriminaci, která porušuje deklaraci, a proti každému podněcování k takové diskriminaci.

1.6.1.2 Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Jak bylo výše zmíněno, Všeobecná deklarace lidských práv neměla mezinárodněprávní závaznost. Proto od roku 1946 začaly přípravné práce na úmluvě, která by byla právně závazná. Roku 1966 byly přijaty Valným shromážděním OSN nakonec dva světové pakty, a to Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, které vstoupily v platnost v roce 1976.⁴¹ Oba pakty jsou dle č. 10 Ústavy závazné a mají aplikační přednost před zákonem.⁴²

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech zakotvuje občanská a politická práva, jako např. právo na život, zákaz mučení, krutého a nelidského zacházení, zákaz otroctví, právo na svobodu a osobní bezpečnost, právo na rovné zacházení před soudy atd.

V čl. 2 se smluvní státy zavázaly respektovat práva uznaná v Paktu a zajistit tato práva všem jednotlivcům na svém území a podléhajícím

³⁹ např. Evropskou úmluvu o lidských právech, která vznikla v rámci Rady Evropy.

⁴⁰ Voříšek, V. Mezinárodněprávní ochrana lidských práv ve světle základních dokumentů a iniciativ. *Právní rozhledy*, 1995, č. 4, s. 168.

⁴¹ Voříšek. *Mezinárodněprávní ochrana lidských práv ve světle základních dokumentů a iniciativ*, s. 168-169.

⁴² Znění čl. 10: *„Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“*

jeho jurisdikci, bez jakéhokoli rozlišování podle rasy, barvy, pohlaví, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Z dalších ustanovení lze uvést např. článek 20, který obsahuje povinnost států zakázat podněcování k diskriminaci zákonem, dále čl. 26⁴³ zakotvující zákaz jakékoli formy diskriminace a povinnost státu zaručit všem osobám ochranu proti diskriminaci.

Článkem 28 Paktu byl zřízen Výbor pro lidská práva, což je orgán příslušný pro posuzování dosažení úrovně při naplňování Paktu. Kontrola probíhá pravidelným předkládáním zpráv smluvních států a jejich hodnocení Výborem. Ten může projednávat také stížnosti jednotlivců, kteří tvrdí, že byla porušena jejich lidská práva a spadající pod jurisdikci těch států, které přijaly opční protokol k Paktu. Česká republika k opčnímu protokolu z roku 1966 přistoupila a vstoupil pro ni v platnost dne 12. června 1991.⁴⁴

1.6.1.3 Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech zaručuje např. právo na práci, právo na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky, právo na vzdělání atd. Uskutečňování práv formulovaných v tomto paktu zaručují smluvní státy všem bez jakékoli diskriminace (viz čl. 2 odst. 2).⁴⁵

---

⁴³ Znění čl. 26: „Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou ochranu zákona bez jakékoli diskriminace. Zákon zakáže jakoukoli diskriminaci a zaručí všem osobám stejnou a účinnou ochranu proti diskriminaci z jakýchkoli důvodů, např. podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného přesvědčení, národnostního nebo sociálního původu, majetku a rodu.“

⁴⁴ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [cit. 15. 05. 2021]. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/mezinarodni-pakt-o-obcanskych-a-politicky-pravech-19851/>

⁴⁵ Znění čl. 2 odst. 2: „Státy, smluvní strany Paktu, se zavazují, že zaručí, že práva formulovaná v tomto Paktu budou se uskutečňovat bez jakéhokoli rozlišování podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního a sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.“

1.6.2 Rada Evropy

1.6.2.1 Evropská úmluva o lidských právech

Evropská úmluva o lidských právech (dále jako „Evropská úmluva“) byla přijata v roce 1950. Byla inspirována Všeobecnou deklarací lidských práv, což bylo způsobeno časově blízkým vznikem obou dokumentů. Evropská úmluva však na druhou stranu byla od začátku koncipována jako závazný dokument a nepřevzala celou řadu práv obsažených ve Všeobecné deklaraci (např. právo na práci) nebo některá práva převzala až prostřednictvím dodatkových protokolů.⁴⁶

Článek 14 Evropské úmluvy stanovuje, že „*Užívání práv a svobod přiznaných Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.*“ Na rozdíl od ustanovení článku 26 Paktu o občanských a politických právech má v tomto původním pojetí čl. 14 akcesorickou povahu, což znamená, že čl. 14 nelze použít samostatně, ale jeho porušení je nutné namítat pouze ve spojení s jiným čl. Evropské úmluvy, který se na danou situaci vztahuje.⁴⁷

V roce 2000 byl přijat dodatkový Protokol č. 12 k Evropské úmluvě, který upravil znění článku 14⁴⁸ a zakotvil všeobecný zákaz diskriminace, a tedy možnost autonomního použití čl. 14. Tato změna přinesla možnost dovolávat se ochrany před diskriminací i v oblastech, kde to doposud možné nebylo (např. v oblasti sociálních práv). Tento protokol byl k dnešnímu dni ratifikován pouze 20 členy Rady Evropy, mezi nimiž není Česká republika.⁴⁹

⁴⁶ Rainer, A. I. 50 let Všeobecné deklarace lidských práv. *Evropské právo*, 1998, č. 9, s. 14-15.

⁴⁷ Hubálková, E. *Stručná rukojeť českého advokáta k Evropské úmluvě o lidských právech*. 2.vyd. Česká advokátní komora, 2004, s. 128.

⁴⁸ Znění upraveného čl. 14: „*Užívání každého práva přiznaného zákonem musí být zajištěno bez jakékoli diskriminace z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka a náboženství, politického či jiného smýšlení, národnostního či sociálního původu, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, rodu či jiného postavení.*“

⁴⁹ Chart of signatures and ratifications of Treaty 177 [online] *Council of Europe* [cit. 15. 5. 2021]. https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/177/signatures?fbclid=IwAR0wa_ik58QPqkRKpq_yYjCaj0VMbxXqU2fB-zTErR-MMt8AkSra-fsue0M.

Hlavní význam Evropské úmluvy spočívá zejména v kontrolním mechanismu dodržování závazků vyplývajících z jejích ustanovení. Protokolem č. 11 byl zřízen Evropský soud pro lidská práva, který může projednávat individuální stížnosti jednotlivců na porušení práv a svobod zaručených Úmluvou. Soud může přijímat stížnosti od každé fyzické osoby, nevládní organizace nebo skupiny jednotlivců považujících se za oběti v důsledku porušení práv přiznaných Úmluvou a k ní přijatými protokoly, které bylo způsobeno smluvní stranou.

Vzhledem k velkému množství podávaných stížností a nebezpečí zahlcení ESLP se podmínky pro podávání individuálních stížností postupem času měnily. Podmínky přijatelnosti individuální stížnosti upravuje čl. 35 Evropské úmluvy. V současné době je možné podat stížnost až po vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků⁵⁰ ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy bylo přijato konečné rozhodnutí. Soud se nezabývá anonymními a duplicitními stížnostmi anebo stížnostmi předloženými jinému mezinárodnímu vyšetřovacímu nebo smírčímu orgánu, pokud neobsahují žádné nové důležité skutečnosti. Soud dále prohlásí za nepřijatelnou každou individuální stížnost, pokud je stížnost neslučitelná s ustanoveními Evropské úmluvy nebo Protokolů k ní zjevně neopodstatněná nebo zneužívající právo podat stížnost nebo stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu.⁵¹ Zda došlo k újmě soud posoudí např. prostřednictvím toho, jaký finanční dopad měla na stěžovatele.

1.7 Komunitární úprava zákazu diskriminace

Primární právo tvoří právní základ pro fungování Evropské unie, jedná se o „zakládající“ smlouvy, protokoly a přílohy ke smlouvám, smlouvy

---

⁵⁰ ESLP zdůrazňuje, že podmínku vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků je třeba aplikovat s určitou mírou pružnosti a bez přehnaného formalismu. Nelze toto pravidlo uplatňovat automaticky a je třeba brát ohled na okolnosti daného případu (viz *Kozacioğlu proti Turecku*, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, 19. 2. 2009, č. stížnosti 2334/03).

⁵¹ Ustanovení čl. 35 odst. 3 písm. b obsahuje následující dvě ochranné doložky. Zprvce, Soud nemůže prohlásit za nepřijatelnou takovou stížnost, v níž dodržování lidských práv vyžaduje přezkoumání stížnosti ve věci samé. A zadruhé, na základě této podmínky nemůže být zamítnut žádný případ, který by nebyl řádně posouzen vnitrostátním soudem.

o přistoupení členských států k Evropské unii a ostatní smlouvy. Na základě primárního práva vydávají orgány EU legislativní akty jako jsou nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení.

Přestože původním cílem založení Evropských hospodářských společenství byla podpora ekonomické integrace a vytvoření jednotného trhu, již původní Římská smlouva obsahovala v čl. 7 zákaz diskriminace z důvodu státní příslušnosti.

1.7.1 Primární právo

Stěžejním ustanovením, které upravuje zákaz diskriminace v právu Evropské unie je čl. 2 Smlouvy o EU, který stanovuje, že *„Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů.“*

Článek 3 dále stanovuje, že *„Unie bojuje proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci, podporuje sociální spravedlnost a ochranu, rovnost žen a mužů, mezigenerační solidaritu a ochranu práv dítěte.“*

Řadu ustanovení obsahující zákaz diskriminace obsahuje i Smlouva o fungování evropské unie. Článek 10 SFEU obsahuje závazek EU, že při provádění svých politik a činností se zaměří na boj proti jakékoliv diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Diskriminaci na základě státní příslušnosti upravuje čl. 18 a zmocňuje Evropský parlament a Radu předpisy zakazující takovou diskriminaci. Článek 19 obsahuje taxativní výčet, na jaké typy diskriminace se má Rada zaměřovat. Jedná se o diskriminaci z důvodu pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Jako poslední zmíním ustanovení čl. 40, které výslovně zmiňuje diskriminaci spotřebitele v případě organizace trhů.

1.7.1.1 Listina základních práv a svobod Evropské unie

Vzhledem k tomu, Evropské společenství původně vzniklo s cílem ekonomické integrace, neobsahovala původní Římská smlouva žádné zvláštní ustanovení týkající se ochrany základních práv. Přesto Soudní dvůr v 70. letech judikoval, že: *„Respekt k základním právům tvoří*

*integrální součástí základních principů práva chráněných Soudním dvorem Evropského společenství. Ochrana takovýchto práv, inspirovanými ústavními tradicemi společným členským státům, musí být zajištěna v rámci struktury a účelu Společenství.*⁵²

Listina základních práv a svobod Evropské unie byla vyhlášena 7. prosince 2000 ve formě politické deklarace Evropského parlamentu, Rady a Evropské komise jako právně nezávazný dokument. Od vstupu v platnost Lisabonské smlouvy má Listina EU dle čl. 6 odst. 1 Smlouvy o EU stejnou právní sílu jako Smlouvy a stala se tak součástí primárního práva EU.

Jedná se o dokument zakotvující základní práva při uskutečňování norem evropského práva. Dle čl. 51 jsou ustanovení Listiny EU při dodržení zásady subsidiarity určena orgánům, institucím a jiným subjektům Unie a členským státům jen pokud uplatňují právo EU.

1.7.2 Sekundární právo

Jak bylo výše zmíněno, součástí sekundárního práva EU jsou nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení. Vzhledem k tomu, že tématem této práce je diskriminace spotřebitele, zaměřím se v této kapitole především na směrnice, jejichž prostřednictvím se uskutečňuje harmonizace antidiskriminačních právních úprav členských států EU. Prostřednictvím směrnic stanoví EU členským státům, jaký cíl mají splnit, ale neurčuje, jakými prostředky mají cíle dosáhnout. Přestože byly původně směrnice určené jen členským státům, dle judikatury ESD se v určitých případech směrnice může dovolávat i jednotlivec.⁵³

Jako první zmíním směrnici Rady 97/80/ES o důkazním břemenu v případech diskriminace na základě pohlaví, která byla do právního řádu České republiky promítnuta prostřednictvím ustanovení § 133a OSŘ, o čemž bylo detailněji pojednáno výše.⁵⁴

Dále lze uvést směrnici Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, která obsahuje definici přímé a nepřímé

---

⁵² Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 12. 1970 ve věci C-11-70.

⁵³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. února 1986 ve věci C-152/84.

⁵⁴ Zrušena Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání.

diskriminace, odchylky ze zákazu diskriminace a otáčení důkazního břemene. Tato směrnice se vztahuje na všechny subjekty veřejného i soukromého sektoru mimo jiné v oblasti přístupu ke zboží a službám, které jsou k dispozici veřejnosti, včetně ubytování, a jejich dodávky.

Další významnou směrnicí je Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu. Cílem této směrnice je odstranění stávajících bariér a usnadnění volného pohybu služeb v rámci vnitřního trhu EU. V bodě 95 Preambule je zmíněna zásada nepřípustnosti diskriminace spotřebitele v rámci vnitřního trhu, která znamená že: *„přístup příjemce, zvláště pak spotřebitele, k veřejně nabízené službě nesmí být odepřen nebo omezen použitím kritérií zahrnutých ve všeobecných podmínkách dostupných veřejnosti a týkajících se státní příslušnosti nebo místa bydliště příjemce.“*

Ustanovení čl. 20 pak stanovuje povinnost členských států zajistit, aby příjemce služeb (spotřebitel) nepodléhal diskriminačním požadavkům na základě své státní příslušnosti nebo místa bydliště. Členské státy musí zajistit, aby podmínky přístupu ke službám, které poskytovatel veřejnosti poskytuje, neobsahovaly žádná diskriminační ustanovení týkající se státní příslušnosti nebo místa bydliště spotřebitele. Podmínky přístupu se však mohou lišit, pokud jsou tyto rozdíly přímo opodstatněné objektivními kritérii. V praxi to znamená například, že při nákupu zboží v EU nesmí být občanům EU nebo osobám s bydlištěm v Unii účtována vyšší cena na základě státní příslušnosti nebo země bydliště. Při nákupu zboží na internetu může být cena odlišná, např. z důvodu odlišné ceny dopravy do různých států. Pokud však spotřebitel nakupuje zboží bez dopravy do zahraničí, měl by mít možnost zaplatit stejnou cenu, jako mají spotřebitelé žijící v dané zemi.

Na závěr zmíním nařízení (EU) 2018/302 Evropského parlamentu a Rady ze dne 28. února 2018 o řešení neoprávněného zeměpisného blokování a dalších forem diskriminace založených na státní příslušnosti, místě bydliště či místě usazení zákazníků v rámci vnitřního trhu. Hlavním důvodem přijetí tohoto nařízení byla nevyhnutelnost pravidla zakazujícího diskriminaci na základě místa bydliště obsaženého v čl. 20 odst. 2⁵⁵ směrnice o službách na vnitřním trhu a sporného výkladu, co lze

---

⁵⁵ Znění čl. 20 odst. 2: *„Členské státy zajistí, aby obecné podmínky přístupu ke službám, které poskytovatel široké veřejnosti poskytuje, neobsahovaly žádná diskriminační ustanovení vztahující se ke státní příslušnosti nebo místu bydliště příjemce, aniž by*

považovat za „opodstatněná objektivní kritéria“. Podle Evropské komise členské státy nedostatečně upravily své právní řády a bylo nutné přistoupit k regulaci pomocí nařízení.

1.8 Česká právní úprava zákazu diskriminace

Zákaz diskriminace je v českém právním řádu upraven jak soukromoprávními předpisy, tak veřejnoprávními předpisy. AntiDZ upravuje zákaz diskriminace i v soukromoprávních vztazích, kdy žádný z jeho účastníků není nadán výkonem veřejné moci. Veřejnoprávní úprava má své těžiště především v zákoně o ochraně spotřebitele, a zákoně č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, kterým se ale vzhledem k tématu práce nebudu podrobněji zabývat.

1.8.1 Ústavní zakotvení

Přestože Ústava přímo neobsahuje zákaz diskriminace, v preambuli deklaruje rovnoprávnost svobodných občanů a Českou republiku jako svobodný a demokratický stát, který je založen na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti. Dle čl. 3 Ústavy je součástí ústavního pořádku České republiky Listina základních práv a svobod.

Univerzální zákaz diskriminace je zakotven v LZPAS v čl. 3 odst. 1 následovně: *„Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“* Ustanovení čl. 3 obsahuje pouze akcesorický zákaz diskriminace ve vztahu k ostatním zakotveným základním právům, což znamená, že pokud je namítáno porušení čl. 3 odst. 1, je nutné identifikovat jiné základní právo, při jehož uplatňování došlo k tvrzené diskriminaci. V případě, že nelze takové právo identifikovat nebo z důvodu absence některého ze zakázaných důvodů rozlišování spadající pod rámeček čl. 3 odst. 1, bude nutné případ zpravidla podřadit pod čl. 1⁵⁶, který upravuje všeobecný zákaz

---

však vylučovaly možnost zohlednit rozdíly v podmínkách přístupu, pokud jsou tyto rozdíly přímo opodstatněné objektivními kritérii.“

⁵⁶ Znění čl. 1: *„Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.“*

diskriminace a tzv. neakcesorické rovnosti, což znamená, že se jedná o samostatné základní právo.⁵⁷

Jako poslední ustanovení z obecných ustanovení Listiny upravujících princip rovného zacházení lze uvést čl. 4 odst. 3, který stanovuje, že zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky.

Dále Listina obsahuje řadu speciálních ustanovení zakotvujících rovnost jako např. čl. 11 odst. 1, dle kterého má vlastnické právo všech vlastníků stejný zákonný obsah a ochranu, dále ustanovení čl. 24, které uvádí, že příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu, čl. 36 odst. 1, dle kterého se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a čl. 37 odst. 3 zaručující procesní rovnost.

Základní práva jsou v Listině zakotvena jako subjektivní veřejná práva, která regulují vztahy mezi jednotlivci a státem, která jsou vůči sobě v právně rovném postavení a jedná se tak o vztahy vertikální. Adresátem povinností vyplývajících z ochrany lidských práv je stát, nositelem práv pak jednotlivec. V původním pojetí se tak nelze dovolávat porušení lidských práv mezi jednotlivci v rámci soukromého práva. Ústavní soud ale ve svém nálezu ze dne 24. 9. 1998, sp. zn. III. ÚS 139/98, deklaroval, že: *„Jednou z funkcí Ústavy, zvláště ústavní úpravy základních práv a svobod, je její "prozařování" celým právním řádem. Smysl Ústavy spočívá nejen v přímé závaznosti Ústavy a v jejím postavení bezprostředního pramene práva, nýbrž i v nezbytnosti státních orgánů, resp. orgánů veřejné moci interpretovat a aplikovat právo pohledem ochrany základních práv a svobod.“*

Ústavní soud se tak přiklonil ke koncepci nepřímého horizontálního účinku základních práv. V tomto pojetí ústavně zakotvená základní práva prozařují napříč celým právním systémem, a přestože nejsou přímo aplikovatelná na soukromoprávní vztahy, je nezbytné zohlednit je při interpretaci zákonů orgány veřejné moci.

---

⁵⁷ Bartoň, M. Zákaz diskriminace; svobodná volba národnosti a zákaz odnárodňování; zákaz působení újmy pro uplatňování základních práv. In: Hussein, F. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 145 - 146.

1.8.2 Antidiskriminační zákon

Důvodová zpráva k AntiDZ uvádí, že stav před přijetím AntiDZ nesplňoval požadavky na zajištění rovného zacházení a ochrany před diskriminací vyplývající především ze sekundárního práva ES. Dle těchto požadavků měl každý členský stát zajistit, aby jeho právní řád zajišťoval ochranu před diskriminací tím, že nejen zakáže diskriminaci, ale i vymezí pojmový aparát (např. definice přímé nepřímé diskriminace) a upraví nástroje právní ochrany před diskriminací. Zákaz diskriminace uvedený v čl. 3 Listiny těmto požadavkům nevyhovoval, protože neobsahoval žádnou definici pojmů ani nezajišťoval ochranu obětí diskriminace a nestanovil, čeho se mohou oběti diskriminace domáhat.⁵⁸

AntiDZ zákon je obecným předpisem a další předpisy upravující rovné zacházení jsou k němu ve vztahu speciálním a v případě rozporu se použijí přednostně.

Ustanovení § 2 odst. 3 stanovuje, že: *„Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru, a dále v právních vztazích, ve kterých se uplatní přímo použitelný předpis Evropské unie z oblasti volného pohybu pracovníků, i z důvodu státní příslušnosti.“*

Nepřímá diskriminace je definována v § 3 odst. 1 následovně: *„Nepřímou diskriminací se rozumí takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z důvodů uvedených v § 2 odst. 3 osoba znevýhodněna oproti ostatním. Nepřímou diskriminací není, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.“*

AntiDZ v § 1 taxativně vymezuje oblasti společenských vztahů, které spadají do jeho působnosti. Jedná se mimo jiné o oblast přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování. AntiDZ nikde nedefinuje pojem zboží ani služby, rozhodující tedy je, zda jsou nabízeny veřejnosti. AntiDZ se tak nevztahuje např. na situace, kdy dva známí uzavřou smlouvu o prodeji motocyklu. Naopak v případě, že někdo nabízí pronájem bytu prostřednictvím inzerátu na

---

⁵⁸ Sněmovní tisk č. 253/0.

internetu, zákaz diskriminace dle AntiDZ zákona na jeho nabídku dopadá, protože se jedná o nabídku určenou veřejnosti.⁵⁹

Ustanovení § 6 odst. 7 vymezuje výjimku ve vztahu ke zboží a službám veřejně dostupným. Za diskriminaci z důvodu pohlaví se nebude považovat výlučné nebo přednostní poskytování veřejně dostupného zboží a služeb, pokud je toto výlučné nebo přednostní poskytování zboží a služeb osobám určitého pohlaví objektivně zdůvodněno legitimním cílem a prostředky k dosažení tohoto legitimního cíle jsou přiměřené a nezbytné.

Jako příklad situace spadající pod toto ustanovení lze uvést zřízení dámských kupé ve vlaku, o němž bylo pojednáváno výše.

1.8.3 Zákon o ochraně spotřebitele

Dle § 6 zákona o ochraně spotřebitele prodávající nesmí spotřebitele při prodeji výrobků nebo poskytování služeb diskriminovat. Zákaz diskriminace spotřebitele je vymezen pouze obecně, nejsou zde uvedeny důvody, na základě kterých dochází k diskriminaci a zákon ani neurčuje, co se rozumí diskriminací. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 4. 2006, č. j. 8 As 35/2005-51 se rozumí diskriminací spotřebitele ve smyslu ustanovení § 6 zákona o ochraně spotřebitele, obchodní praktiky, které při srovnatelných transakcích bezdůvodně zvýhodňují některé spotřebitele před jinými, přičemž platbu v hotovosti a platbu platební kartou nelze považovat za srovnatelné transakce, a nezakládají tak diskriminaci jedné z uvedených skupin.

Dále nastává otázka, zda je při posuzování diskriminace v rámci zákona o ochraně spotřebitele nutné vycházet pouze z diskriminačních důvodů uvedených v AntiDZ nebo zda je možné shledat určité jednání diskriminačním i z jiného důvodu. V AntiDZ zákoně není mezi vymezenými důvody, ze kterých dochází k diskriminaci, uvedena např. státní příslušnost. Česká obchodní inspekce i NSS zastávají názor, že diskriminaci je třeba vnímat napříč celým právním řádem, tedy ne pouze ve smyslu AntiDZ a že lze konstatovat porušení zákazu diskriminace spotřebitele, aniž by k diskriminačnímu jednání došlo na základě některého z důvodů

---

⁵⁹ Kühn, Z. Předmět úpravy. In: Boučková, P. a kol., *Antidiskriminační zákon. Komentář*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 150.

vymezených antidiskriminačním zákonem, tedy např. právě z důvodu výše zmíněné státní příslušnosti.⁶⁰

Dozor nad ochranou spotřebitele provádí dle § 23 Česká obchodní inspekce. Při provádění kontrol, zda nedochází ze strany prodávajících k některé z forem diskriminace spotřebitele, odhalila v prvním čtvrtletí roku 2020 čtyři porušení. Jednalo se např. o odmítnutí vstupu do prodejny s dětským kočárkem bez legitimních důvodů a zákazu vstupu do „saunového světa“ po 18. hodině osobám mladším 15 let. Nelze tedy předpokládat, že by k diskriminaci spotřebitelů nedocházelo.⁶¹

---

⁶⁰ Bod 14 Nálezu

⁶¹ ČOI v prvním čtvrtletí letošního roku řešila 4 případy diskriminace [online]. *Česká obchodní inspekce*, 2020 [cit. 15. 5. 2021]. <https://www.coi.cz/coi-v-prvnim-ctvrtletim-letosniho-roku-resila-4-pripady-diskriminace/>.

2 Střet zákazu diskriminace spotřebitele s konkurenčními hodnotami

Princip zákazu diskriminace se dostává do kolize s dalšími právními principy, respektive dalšími základními právy. Při poskytování zboží a služeb se bude zákaz diskriminace střetávat zejména s principem autonomie vůle, právem na svobodné podnikání a právem na svobodu projevu.

2.1 Zákaz diskriminace a autonomie vůle

Zákaz diskriminace se v praxi často bude dostávat do střetu s autonomií vůle, protože autonomie vůle je stěžejní zásadou soukromého (závazkového) práva. Soukromé právo upravuje vzájemná práva a povinnosti osob v rovném postavení a je pro něj charakteristická dispozitivnost, která znamená, že je stranám ponechána volnost, aby si práva a povinnosti ujednaly podle svých představ.

Ústavní soud chápe autonomii vůle jednotlivce jako základní právo a zároveň princip, který je základní náležitostí demokratického právního státu. Ústava České republiky je založena na principu respektu k autonomní vůli osob, do které není možné bez existence kogentních zákonů ustanovení zasahovat. Do této autonomní sféry jednotlivce stát zasahuje pouze v případech, které jsou odůvodněny určitým veřejným zájmem a kdy je takový zásah proporcionální s ohledem na cíle, kterých má být dosaženo nebo v případě, že existuje jiné základní právo jednotlivce.⁶²

Občanský zákoník v § 1725 vyjadřuje princip autonomie vůle a stanovuje, že: „*V mezích právního řádu je stranám ponecháno na vůli svobodně si smlouvu ujednat a určit její obsah.*“ Autonomie vůle obsahuje čtyři prvky. Jedná se o svobodu učinit či neučinit právní jednání,

---

⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2007, sp. zn. I.ÚS 557/05, bod 25-27.

o svobodu volby adresáta právního jednání a o svobodu volby obsahu a formy právního jednání.⁶³

Normy soukromého závazkového práva jsou převážně normami dispozitivními, což znamená, že umožňují osobám uspořádat si právní vztahy svobodně, a to včetně výběru smluvní strany. Přestože bylo výše zmíněno, že autonomie vůle není absolutní, k jejímu omezení by mělo dojít pouze tehdy, pokud k tomu existuje legitimní důvod, resp. intenzivní společenský zájem.⁶⁴ V ustanovení § 1 odst. 2 občanského zákoníku je stanoveno, že nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona, ale autonomie vůle je omezena tak, že zakázaná jsou ujednání, která porušují dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.

Vůli stran tak omezují kogentní ustanovení, která jsou přímo a bezpodmínečně aplikovatelná. Kogentní normy, které omezují jednání podnikatele se nachází např. v občanském zákoníku, AntiDZ, případně i v dalších soukromoprávních a veřejnoprávních předpisech. Dále se nelze odchýlit od ustanovení zákona, pokud by takové ujednání porušilo dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob včetně práva na ochranu osobnosti. Následky takových porušení je nutno dovodit z jiných ustanovení občanského zákoníku.⁶⁵

Na druhou stranu v určitých případech má osoba povinnost uzavřít smluvní vztah přesto, že neprojeví autonomii své vůle. Typickým příkladem je uzavření pojistné smlouvy o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Dále povinnost k uzavření smlouvy vyplývá ze zákazu diskriminace spotřebitele. Ustanovení § 6 zákona o ochraně spotřebitele sice

---

⁶³ Koukal, P. Ochrana před diskriminací, zneužití práva a autonomie vůle. In Jurčová, M., Olšovská, A., Štefanko, J. *Diskriminácia v zmluvnom práve*. Trnava: TYPI Universitatis Tyrnaviensis, 2015. s. 18.

⁶⁴ Lavický, P. Soukromé a veřejné právo. Dispozitivnost. Zakázaná ujednání. In: Bílková, J. a kol., *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 17.

⁶⁵ Např. § 580 odst. 1, § 588.

nestanovuje povinnost podnikatele uzavřít smlouvu, ale omezuje důvody k neuzavření smlouvy z jeho strany.⁶⁶

AntiDZ se vztahuje na oblast smluvního závazkového práva v případě, že zboží a služby, včetně bydlení jsou nabízeny veřejnosti. V těchto právních vztazích tak dochází antidiskriminačním zákonem k omezení smluvní svobody. Při výběru smluvního partnera je stanovena povinnost jednat takovým způsobem, aby nedošlo k diskriminaci druhé strany. Odlišně lze s osobami zacházet pouze pokud je toto odlišné zacházení postavené na základě individuálních charakteristik jednotlivce (např. pověst určitého člověka) a nikoliv na základě obecných charakteristik jako je např. rasa.⁶⁷ Výše uvedený konflikt zásady rovného zacházení a autonomie vůle řeší AntiDZ ve vymezených vztazích jednoznačně ve prospěch zákazu diskriminace.⁶⁸

Při výkonu podnikatelské činnosti se podnikatel samozřejmě může zaměřit na určitou cílovou skupinu zákazníků, která ale nesmí být vymezena některým z antidiskriminačních zákonem chráněných důvodů. Veřejný ochránce práv se vyjadřoval k případu, kdy banka odmítla vydat stěžovateli, kterému bylo v době žádosti téměř 80 let, kreditní kartu. VOP došel k závěru, že lze považovat za legitimní, pokud banka umožňuje vydat kreditní kartu pouze nepodnikajícím osobám, protože se jedná o projev autonomie vůle a realizaci obchodní strategie. Pokud tedy banka odmítne vydat kartu osobě z důvodu, že charakter transakcí tohoto žadatele je podnikatelský, nebude se jednat o diskriminaci, protože toto kritérium je věkově neutrální.⁶⁹

Dalším typicky legitimním důvodem rozlišování je neposkytnutí úvěru kvůli vysoké rizikovosti dlužníka. Na druhou stranu, pokud banka

---

⁶⁶ Hulmák, M. Obsah smlouvy. In: Hulmák, M., a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 31.

⁶⁷ Dobrovolná, E. Smluvní svoboda a diskriminace. In Jurčová, M.; Olšovská, A; Štefanko, A. *Diskriminácia v zmluvnom práve*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2015, s. 31.

⁶⁸ Ivnič, M. Zásada rovného zacházení v soukromém právu pohledem práva ústavního. In: *COFOLA 2010: the Conference Proceedings*, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 2.

⁶⁹ Stanovisko VOP ze dne 28. 11. 2014 sp. zn. 74/2013/DIS [online]. *Kancelář veřejného ochránce práv*. [cit. 15. 5. 2021]. <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/1834>.

paušálně stanoví horní věkovou hranici pro získání kreditní karty nebo krátkodobého spotřebitelského úvěru, dopouští se přímé diskriminace.

ÚS se k problematice zaměření podnikatele na určitou klientelu vyjádřil ve svém nálezu následovně: *„Důvody, pro které si ubytovatel sám omezí potenciální klientelu, přitom mohou být různé a mohou se pohybovat na škále počínaje racionalitou a konče podivínstvím. Podstatné je proto, že při hodnocení každého konkrétního případu je nutno si položit otázku, zda důvod pozitivní preference či negativního „odrazování“ hostů je racionální a třeba i ekonomicky odůvodněný a není motivován primárně nenávistí. Pokud proto provozovatel ubytovacího zařízení z poskytování této služby zcela vyloučí někoho jen pro jeho etnickou příslušnost, náboženství, zdravotní handicap či barvu pleti, nejde o nic jiného než o výraz nenávisti, která nemá být státem a ani společnostmi tolerována.“*

Na závěr je nutné uvést, že zákaz diskriminace při poskytování zboží a služeb platí pouze jednostranně. Na spotřebitele se nevztahuje a nelze ho například nutit, aby si vybíral restauraci, kterou navštíví, na základě kritérií, která nejsou diskriminační.

2.2 Zákaz diskriminace a právo podnikat

Právo podnikat je zakotveno v hlavě čtvrté Listiny upravující hospodářská, sociální a kulturní práva v čl. 26 odst. 1 následovně: *„Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.“* A dále na mezinárodní úrovni např. v čl. 16 Listiny EU.⁷⁰

Podstatou práva⁷¹ podnikat je dle ÚS svoboda provozovat výdělečnou činnost samostatně na vlastní účet a odpovědnost, jejímž cílem je

---

⁷⁰ Znění čl. 16: *„Svoboda podnikání se uznává v souladu s právem Unie a vnitrostátními zákony a zvyklostmi“.*

⁷¹ Právo či možná spíše svoboda, k tomu např. odlišné stanovisko soudců Šimíčka, Davida, Jirsy, Sládečka a Šimáčkové k nálezu ÚS ze dne 3. dubna 2018, sp. zn. Pl. ÚS 7/17 – *„Právo podnikat přitom vnímáme nikoliv jen jako „jedno ze sociálních práv“, nýbrž daleko více jako svobodu podnikat. To konkrétně znamená, že stát má při zásazích do tohoto práva (resp. svobody) vždy velmi pečlivě vážit, zda je tento zásah nezbytný. Svobodné podnikání je totiž elementárním předpokladem skutečně svobodné“*

dosažení zisku. Svoboda podnikat zaručuje samotnou možnost takovéto činnosti, ale také záruku, že povinnosti a omezení, které se k právu podnikat vztahují, nebudou znemožňovat hlavní účel podnikání. Na jednu stranu se jedná o realizaci jednotlivce, ale na druhé straně je zajištění svobody podnikat podmínkou hospodářského a sociálního rozvoje společnosti jako celku.⁷²

V Nálezu se ÚS přiklonil k hodnotovému východisku, že podnikatel nevykonává výdělečnou činnost pouze za dosažením zisku, jak bylo zmíněno výše, ale i z důvodu, že chce svým jednáním např. něco ovlivňovat. ÚS tedy stanovil, že *„Podnikatel tuto svoji činnost vykonává nejen proto, že musí z něčeho žít, nýbrž lze předpokládat (a přinejmenším doufat), že ho to i baví, že se touto činností chce alespoň malým dílem podílet na vytváření obecného dobra, že má ambici podnikáním něco pozitivně ovlivňovat a něco vyjadřovat. Lze tak očekávat, že přinejmenším výrazné procento podnikatelů se pro tuto činnost rozhodlo svobodně a chtějí tímto způsobem třeba i něco podpořit, vyjádřit či upřednostnit. Dochází tak k faktickému propojování svobody projevu s právem podnikat: podnikatel se totiž profiluje tak, aby si svojí činností zajistil odpovídající obživu, a zároveň chce tímto způsobem i vyjádřit určitý názor a pozitivně ovlivnit chování jiných.“*

Při střetu zákazu diskriminace se svobodou podnikat, stojí na jedné straně veřejný zájem na ochranu spotřebitele jakožto slabší smluvní strany, jehož cílem je zabránit tomu, aby při srovnatelných transakcích nebyli nedůvodně zvýhodněni někteří spotřebitelé před ostatními a na straně druhé stojí právo na svobodné podnikání podnikatele jakožto silnější smluvní strany. Svoboda podnikání umožňuje podnikateli rozhodnout se, v jaké oblasti bude svou živnost nebo jinou hospodářskou činnost vykonávat, jaké zboží či služby bude nabízet, a také možnost zaměřit se na určitou klientelu. Podnikatel tak má možnost vybrat si, s jakými subjekty bude do právních vztahů vstupovat a podle čeho tyto subjekty bude rozlišovat.⁷³

---

společnosti, založené na primátu jednotlivce před státem. Platí také, že právo podnikat je odvozeno od práva vlastnit majetek a svobodně s ním nakládat.“

⁷² Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2003 sp. zn. I. ÚS 504/03, Nález ústavního soudu ze dne 8. 12. 2015 sp. zn. Pl. ÚS 5/15.

⁷³ Koukal, P. Ochrana před diskriminací, zneužití práva a autonomie vůle. In Jurčová, M., Olšovská, A., Štefanko, J. *Diskriminácia v zmluvnom práve*. Trnava: TYPI Universitatis Tyrnaviensis, 2015. s. 24-25.

Dle veřejného ochránce práv, ale není účelem zákazu diskriminace spotřebitele šikanování podnikatelů a vyžadování rovnosti za každou cenu směrem k uniformitě a rovnostářství.⁷⁴ Povinnost nedopouštět se diskriminace spotřebitele by měla být chápána jako uplatňování stejných podmínek při uzavírání shodných či srovnatelných smluv.

Práva podnikat se lze domáhat dle čl. 41 Listiny pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí. Vzhledem k tomu, že právo podnikat je uvedeno ve výčtu v čl. 41 společně s právy sociálními jako je např. právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, docházelo v minulosti k interpretačním nejasnostem, zda v případě zásahu do práva podnikat bude tento zásah testován mírnějším testem racionality, jako je tomu u práv sociálních.⁷⁵ Aktuálně k této problematice ÚS zastává názor, že zákony, které se dotýkají hospodářských, sociálních a kulturních práv, která jsou uvedena ve výčtu v čl. 41 odst. 1, jsou při zkoumání rozporu s ústavou poměřovány mírnějším testem racionality. V určitých případech je však nutné zákon, který stanoví meze hospodářských práv, poměřovat přísnějším testem proporcionality.⁷⁶

K takovému výjimečnému použití testu proporcionality by mělo docházet v případě, že bude dotčeno esenciální jádro základního práva. V případě svobody podnikat se za narušení esenciálního obsahu dle judikatury ÚS považuje situace, kdy kvůli určitému omezení přestala být podnikatelská činnost způsobilá zajistit prostředky pro potřeby těch, kteří podnikají.

Test racionality má v pojetí Ústavního soudu následující kroky:

1. Vymezení jádra sociálního práva, tedy určitého esenciálního obsahu.
2. Zhodnocení, zda se zákon nedotýká samotného jádra práva. Pokud nikoliv, tak pokračuje v dalších krocích. Pokud ano, aplikuje se standardní test proporcionality.

---

⁷⁴ Stanovisko VOP ze dne 10. 1. 2012 sp. zn. 263/2011/DIS. [online]. *Kancelář veřejného ochránce práv*. [cit. 15. 5. 2021]. <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/1834>.

⁷⁵ Moravec, O. Právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. In: Husseini, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 752 - 753.

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2019 sp. zn. Pl. ÚS 37/16, bod 24.

3. Posouzení, zda zákonná úprava sleduje legitimní cíl; či zda není svévolným zásadním snížením celkového standardu základních práv.
4. Zvážení otázky, zda zákonný prostředek použitý k dosažení legitimního cíle je rozumný (racionální), byť nikoliv nutně nejlepší, nejvhodnější, nejúčinnější či nejmoudřejší.⁷⁷

Přestože z hlediska ústavního práva České republiky není spotřebitel výslovně chráněn žádným zvláštním ústavně zaručeným veřejným subjektivním právem, které by bylo vázáno právě na tuto specifickou vlastnost spotřebitele, bylo by milné se domnívat, že ústavní pořádek ČR nezajišťuje spotřebiteli žádnou ochranu. Spotřebitel se jako účastník vztahu mezi ním a podnikatelem může dovolávat obecně formulovaných základních práv, jako jsou např. právo na informace, práva na ochranu zdraví, právo na rovné zacházení atd. Spotřebitelský vztah není dle ÚS od ústavně zaručených základních práv a svobod izolován a působení základních práv a svobod projevuje právě jako povinnost státu taková základní práva a svobody v tomto spotřebitelském vztahu chránit (čl. 1 odst. 1 Ústavy).⁷⁸

V případě testu racionality by tedy na jedné straně stála svoboda podnikat a na straně druhé legitimní cíl rovnosti a nediskriminace spotřebitele. V druhém bodě bychom dle výše rozebraného esenciálního obsahu práva na podnikání došli k závěru, že zákaz diskriminace spotřebitele jistě nelze považovat za zásah do esenciálního obsahu, protože podmínka uplatňování stejných podmínek při uzavírání shodných či srovnatelných smluv není schopna podnikatele omezit do takové míry, že by podnikatelská činnost ztratila způsobilost zajistit prostředky pro potřeby podnikatele. K uplatnění testu proporcionality by tak dle autorčina názoru nedošlo.

K omezení práva podnikat se v Nálezu ÚS vyjádřil následovně: *„V případě práva na podnikání se jedná o derivát práva vlastnit majetek a o dispoziční složku tohoto vlastnického práva. Právo vlastnit majetek je limitováno pouze zákazem zneužití na újmu práv druhých, v rozporu se*

---

⁷⁷ Kratochvíl, J. Test racionality: skutečně vhodný test pro sociální práva? *Právník* [Online]. 2015, č. 12/2015, s. 1053-1054. [cit. 15. 5. 2021] https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2015/12/3.Kratochv%C3%ADL_12_2015.pdf

⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 4. 2014, sp. zn. III.ÚS 3725/13, bod 44.

zákonem chráněnými obecnými zájmy a jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem (čl. 11 odst. 3 Listiny). Dle ÚS je tak namístě důsledná zdrženlivost státu ohledně regulace podnikatelské činnosti a stát by měl zasahovat pouze tehdy, dochází-li jejím výkonem k porušování práv druhých anebo důležitého veřejného zájmu, a to na základě principu subsidiarity, tedy nelze-li této ochrany dosáhnout jinak.“

ÚS dále uvedl, že odůvodněným a ústavně konformním omezením svobody podnikat a svobodného užívání vlastnického práva podnikatelů je právě zákaz diskriminace při poskytování služeb. Rozlišování mezi spotřebiteli je zakázáno v případech tzv. podezřelých důvodů, jimiž jsou např. pohlaví, rasa, nebo národnost. V čl. 3 Listiny, v AntiDZ a ani evropské antidiskriminační směrnici však není státní příslušnost uvedena jako zakázaný diskriminační důvod. O problematice státní příslušnosti jako neuvedeného diskriminačního důvodu bude pojednáno v třetí kapitole.

2.3 Zákaz diskriminace a svoboda projevu

Svoboda projevu je zakotvena v čl. 17 odst. 1 LZPAS, který uvádí že: „Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.“ Druhý odstavec konkretizuje obecně přiznanou svobodu projevu v prvním odstavci, následovně: „Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat, rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.“

Svoboda projevu je samozřejmě zakotvena i na mezinárodní úrovni. Prvním dokumentem, který svobodu projevu zakotvil, byla Všeobecná deklarace lidských práv a svobod. Dále je upravena např. v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod v čl. 10 a v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech v čl. 19.⁷⁹

Nositelem svobody projevu jako veřejného subjektivního práva může být jedinec, kolektiv bez právní subjektivity a také právnické osoby. Jedná se o svobodu nerušeně se vyjadřovat a poskytuje ochranu jedince před zásahy statní, ale v podstatě i veřejné moci v širokém slova smyslu. Pozitivním aspektem je právě to, že její nositel může svobodu

---

⁷⁹ Jäger, P., Molek, P. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2007, s. 47-51.

projevu využít a je chráněn před veřejnoprávními zásahy. Na druhou stranu její negativní aspekt spočívá v tom, že jejího nositele nelze k projevu v jakékoliv formě nutit. Svobodu projevu je nutné chápat široce, jako sdělení pouhého faktu, ale také jako vyjádření subjektivního postoje autora nebo vyjádření úsudku, hodnocení.⁸⁰

Ústavní soud stejně jako ESLP pojímá svobodu projevu široce. Svoboda projevu se vztahuje jak na informace nebo myšlenky, které jsou přijímané pozitivně nebo jsou považovány za neškodné či bezvýznamné, ale také na ty, které zraňují, šokují nebo znepokojují. Dle čl. 10 Evropské úmluvy svoboda projevu podléhá výjimkám, které ovšem musí být interpretovány striktně, přičemž nezbytnost každého omezení musí být prokázána přesvědčivým způsobem, tj. zda odpovídalo „naléhavé společenské potřebě“, zda bylo přiměřené sledovanému legitimnímu cíli a zda důvody, na něž se odvolaly vnitrostátní orgány pro jeho ospravedlnění, byly „relevantní a dostatečné“.⁸¹

ÚS se v kontextu svobody projevu vyjádřil, že podnikatel nemusí být politicky neutrální, a i při výkonu své podnikatelské činnosti není vyloučeno, aby projevoval své politické názory za předpokladu, že to učiní korektním způsobem. ÚS tak vztáhl režim svobody projevu i na motivy jednání podnikatele při jeho podnikatelské činnosti a uvedl že dochází k faktickému propojení svobody projevu a práva podnikat, protože podnikatel se na jedné straně snaží zajistit si svojí činností odpovídající obživu a na straně druhé se může tímto způsobem i vyjádřit svůj názor a pozitivně ovlivnit chování jiných.⁸²

Na základě výše uvedeného tak není sporu, že při výkonu podnikání podnikatel může realizovat jeho základní právo na svobodný projev politického názoru. Formou jeho projevu může být jak mlčení, tak nečinnost, což v kontextu poskytování zboží a služeb bude např. znamenat odmítnutí podnikatele poskytnout určitému jedinci nebo skupině služby nebo zboží. ÚS jako příklad uváděl odmítnutí provozovatele poskytnout služby z toho důvodu, že nechce být spojován s určitou politickou stranou, spolkem či sektou.

---

⁸⁰ Filip, Jan. Dogmatika svobody projevu z hlediska teorie, legislativy a soudní praxe. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 1998, č. 4, s. 618 - 622. [cit. 15. 5. 2021]. <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/9074>

⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. I.ÚS 1990/08.

⁸² Bod 20 Nálezu

Ústavní soudce Ludvík David ve svém odlišném stanovisku zdůrazňoval, že dle jeho názoru je podnikání především o odpovědnosti. Přestože podnikatelskému subjektu nelze odepřít základní právo na svobodu projevu, podnikatel je silnější smluvní stranou, což je spojeno se zvýšenými veřejnoprávními povinnostmi, jako je například zákaz diskriminace při prodeji výrobků a služeb.

Stejnou optikou na tuto problematiku nahlížel Krajský soud v Brně, když deklaroval, že v obecné rovině nelze projev podnikatele srovnávat s projevem soukromé osoby a nelze ho s ním ani ztotožňovat. Vzhledem k tomu, že podnikatel je silnější smluvní stranou, s jeho postavením se pojí zvýšené veřejnoprávní povinnosti, které stanovuje např. § 6 zákona o ochraně spotřebitele.⁸³

Svoboda projevu samozřejmě jako již zmiňované právo podnikat není absolutní a lze ji dle čl. 17 odst. 4 lze omezit zákonem, pokud jde o opatření, které je v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. Shrňme-li tedy kritéria, která musí být splněna v případě omezení svobody projevu, jedná se o podmínku, že omezení musí být učiněno zákonem. Musí jít o omezení v demokratické společnosti nezbytné a omezení musí sledovat legitimní cíl z taxativního výčtu. Aby bylo toto omezení ústavně konformní, musí být jasné, srozumitelné, nediskriminační a dostatečně obecné a předvídatelné, přičemž svoboda projevu by měla být omezena v co nejmenší možné míře. Dle čl. 4 odst. 4 omezení základních práv a svobod nesmí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.

Ze zahraničních případů týkajících se svobody projevu podnikatele lze uvést kauzu *Masterpiece Cakeshop vs. Komise pro občanská práva Colorado*⁸⁴. V tomto případě majitel cukrářství odmítl vytvořit svatební dort pro homosexuální pár z důvodu, že mu to neumožňuje jeho náboženské přesvědčení. Na majitele cukrářství byla následně podána stížnost ke Komisi pro občanská práva v Coloradu z důvodu porušení

---

⁸³ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30.05.2018, č. j. 29 A 115/2016-120.

⁸⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států amerických ve věci *Masterpiece Cakeshop, Ltd., et al., Petitioners v. Colorado Civil Rights Commission, et al.* ze dne 4. 6. 2018, 584 U.S. __ (2018). [Online]. *supremecourt* [cit. 15. 5. 2021]. https://www.supremecourt.gov/opinions/17pdf/16-111_j4el.pdf

antidiskriminačního zákona státu Colorado, který zakazuje veřejně přístupným podnikům odmítnout zákazníky na základě sexuální orientace. Na základě posouzení Komise rozhodl soud, že se jednalo o zakázanou diskriminaci z důvodu sexuální orientace. Následné odvolání majitele cukrářství Jacka Phillipse bylo zamítnuto s odůvodněním, že při volbě jeho podnikání se dalo předpokládat, že bude muset tvořit dorty pro různé příležitosti, jako jsou např. i homosexuální svatby. V jeho případě se tak nejedná o výraz svobody projevu nebo náboženského vyznání. Majitel cukrářství se následně obrátil na Nejvyšší soud státu Colorado, přičemž ten potvrdil opět závěr o diskriminaci. Dále tento případ projednával Nejvyšší soud USA, který rozhodl, že předchozí rozhodnutí Komise pro občanská práva a Státního i Nejvyššího soudu v Coloradu zasahovala do práva na svobodu projevu, přičemž je nutné uvést, že soud se zabýval převážně procesní stránkou věci.⁸⁵

Případ *Elane Photography, LLC v. Willock*⁸⁶ se povahou interakce do určité míry liší od případu *Masterpiece Cakeshop*. Společnost *Elane Photography* se zabývala vytvářením svatebních fotografií. V tomto případě *Vanessa Willock* kontaktovala společnost *Elane Photography* přes email s dotazem, jestli je možné zhotovit fotografie jejího svatebního obřadu s druhou ženou. Na tento email odpověděla spolumajitelka *Elaine Huguenin*, že fotografuje pouze „tradiční“ svatby, neboť nesouhlasí se stejnopohlavními sňatky, přičemž tento závěr v dalších emailech zopakovala. Komunikace tedy neprobíhala osobně, ale zároveň se nejednalo o nějaké sdělení širší veřejnosti, protože bylo určeno pouze *Vanesse Willock*. V tomto případě Nejvyšší soud rozhodl, že je společnost povinna poskytnout nabízené služby všem zákazníkům bez rozdílu pohlavní, sexuální orientace či rasy, neboť zákaz diskriminace je sám o sobě neutrální a neporušuje proto její svobodu slova.

---

⁸⁵ *Masterpiece Cakeshop v. Colorado Civil Rights Commission*[online]. *State of Colorado*. [cit. 15. 5. 2021]. <https://www.colorado.gov/dora/masterpiece-cakeshop-v-colorado-civil-rights-commission>.

⁸⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Nového Mexika ve věci *Elane Photography, LLC v. Willock*, 309 P. 3d 53 (N.M. 2013). [Online]. *Supreme Court of New Mexico* [cit. 15. 5. 2021]. <https://caselookup.nmcourts.gov/caselookup/app?component=cnLink&page=SearchResults&service=direct&session=T&sp=SD-202-CV-200806632>.

Na závěr lze zobecnit, že případy, kdy dochází ke střetu práva na svobodný projev a zákazu diskriminace spotřebitele můžeme rozdělit do dvou skupin. Dle R. George Wrighta⁸⁷ na jedné straně budou případy, kdy interakce bude probíhat přímo mezi spotřebitelem a podnikatelem (případně jeho zaměstnanci) „tváří v tvář“. Nejedná se však pouze o případy komunikace přímo osobně např. v provozovně podnikatele (viz Masterpiece Cakeshop), ale také případy komunikace určené konkrétnímu zákazníkovi např. emailem (viz Elane Photography, LLC v. Willock). Není zde také rozhodující, zda se bude jednat o verbální či neverbální komunikaci, stěžejní je právě kontakt mezi podnikatelem a konkrétním spotřebitelem. V těchto případech by měl převážet zájem na ochranu spotřebitele a zákaz diskriminace před svobodou projevu podnikatele.

Na druhou stranu v případě, kdy bude podnikatel sdělovat své názory v jakémkoliv jiném kontextu např. se bude jednat o určitá sdělení mířená široké veřejnosti (ať už na sociálních médiích či nikoliv) ve formě obecného vytyčování cílů, popisů podnikání pro širokou veřejnost nebo PR sdělení, mělo by dojít k převážení tendence chránit svobodu projevu nad zákazem diskriminace. Obecně by se tedy antidiskriminační předpisy měly v rozumné míře dodržovat v přímé komunikaci. Na druhé straně, při sděleních podnikatele ve veřejném prostoru by měla být upřednostněna práva podnikatele na svobodu slova spíše než zájmy potenciálních zákazníků vyhýbat se ponížení či duševní újmě.⁸⁸

Samozřejmě toto dělení nelze považovat za absolutní a je vždy nutné zhodnotit případ se všemi jeho specifiky. V případě nálezu ÚS, kterému bude věnována třetí kapitola, podnikatel umístil na dveře své provozovny a na internetové stránky sdělení, že hotel neubytovává občany RF, pokud nepodepíše prohlášení, že nesouhlasí s anexí Krymu. Když inspektorka ČOI provedla v postavení spotřebitelky simulaci zájmu o ubytování svého přítele, který pochází z Ruska, v hotelu stěžovatele, sdělila ji recepční, že jej ubytují, pokud podepíše toto prohlášení. Pokud by podnikatel umístil na své internetové stránky nebo na dveře provozovny pouze prohlášení, že nesouhlasí s anexí Krymu a nepodmiňoval ubytování v hotelu přímo aktivním jednáním spotřebitele, spočívajícím

---

⁸⁷ Wright, G. Speech and discrimination in consumer context [online]. *Stetson Law Review* [cit. 15. 5. 2021]. <https://www2.stetson.edu/law-review/article/speech-and-discrimination-in-consumer-contexts/>.

⁸⁸ tamtéž

v podepsání prohlášení spotřebitelem společně s jeho identifikačními údaji, jednalo by se dle autorčina názoru o případ, který by spadl do první skupiny případů. Vzhledem k tomu, že podnikatel požadoval po spotřebiteli určité aktivní jednání a při kontrole ČOI bylo zjištěno, že potenciálního zájemce o ubytování o této podmínce informovala přímo recepční v provozovně hotelu a znovu zdůraznila nutnost podpisu, jedná se dle mého názoru spíše o případ, kde by měly převládnout antidiskriminační tendence, jak o tom bude pojednáno detailněji níže.

3 Analýza nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3212/18

3.1 Shrnutí případu

Dne 17. 4. 2014 při kontrole České obchodní inspekce bylo zjištěno, že na dveřích provozovny Hotelu Brioni bylo vyvěšeno následující sdělení: „*S platností od 24. 3. 2014 nebytováváme občany Ruské federace. Důvodem je anexe Krymu. Služby našeho hotelu mohou využít pouze ti občané RF, kteří se podepíší pod prohlášení, ve kterém vyjádří svůj nesouhlas s okupací Krymu, který odporuje všem normám, které by měly platit v 21. století. Váš hotel Brioni Boutique*“. Totožné sdělení hotel publikoval i na svých internetových stránkách. Česká obchodní inspekce posoudila jednání stěžovatele jako porušení § 6 zákona o ochraně spotřebitele, které zakazuje diskriminaci spotřebitele a byla mu rozhodnutím ze dne 9. 7. 2014, č. j. ČOI 76009/14/4000 uložena pokuta dle § 24 odst. 7 písm. c). Stěžovatelovo odvolání proti tomuto rozhodnutí bylo Českou obchodní inspekcí zamítnuto.

Poté, co stěžovatel podal žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě, bylo napadené rozhodnutí ČOI rozsudkem ze dne 1. 11. 2016, č. j. 22 A 117/2014-36 zrušeno a věc byla vrácena České obchodní inspekci k dalšímu řízení. Krajský soud došel k závěru, že ustanovení § 6 zákona o ochraně spotřebitele neobsahuje žádný výčet diskriminačních důvodů. Proto byla ČOI dle jeho názoru při posuzování porušení § 6 zákona o ochraně spotřebitele vázána důvody uvedenými antidiskriminačním zákoně. Dle AntiDZ není státní příslušnost považována za diskriminační důvod, pokud se nejedná o vztahy, ve kterých se uplatní přímo použitelný předpis Evropské unie z oblasti volného pohybu pracovníků. Proto krajský soud došel k závěru, že se nejednalo se o nepřipustnou formu rozdílného zacházení ve smyslu antidiskriminačního zákona, pokud žalobkyně jako poskytovatel služby zacházela s osobami rozdílně na základě jejich státní příslušnosti.

Tento rozsudek byl zrušen NSS na základě kasační stížnosti rozsudkem ze dne 16. 8. 2017, č. j. 2 As 338/2016 – 27, a věc byla vrácena krajskému soudu k dalšímu řízení se závazným právním názorem, že ustanovení § 6 zákona o ochraně spotřebitele zakazuje diskriminaci

spotřebitele při prodeji výrobků a poskytování služeb i z odlišných důvodů než pouze z těch, které jsou uvedeny v AntiDZ.

Krajský soud poté snížil pokutu uloženou žalobkyni na 5000 Kč a ve zbytku žalobu zamítl.

Proti rozsudku krajského soudu podala žalobkyně kasační stížnost, která byla NSS zamítnuta. NSS potvrdil, že došlo k diskriminaci určité skupiny spotřebitelů, protože k porušení principu rovnosti dochází, pokud se s různými subjekty, které se nacházejí ve stejné nebo srovnatelné situaci, zachází rozdílným způsobem, přičemž k takovému rozdílnému zacházení neexistují objektivní a rozumné důvody. NSS dále uvedl, že při aplikaci § 6 zákona o ochraně spotřebitele je třeba vycházet jak z obecného chápání zákazu diskriminace, tak z regulace zákazu diskriminace napříč celým právním řádem, a zároveň mít na paměti smysl a účel daného ustanovení. K námitce stěžovatele, která se týkala střetu svobody projevu a ochrany spotřebitele, NSS uvedl, že podle čl. 17 odst. 4 Listiny lze svobodu projevu omezit zákonem, pokud jde o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. Ustanovení § 6 zákona o ochraně spotřebitele tak představuje omezení předvídané právě v čl. 17 odst. 4 Listiny, a proto tuto námitku nepovažoval za validní. Stěžovatel následně napadl toto rozhodnutí ústavní stížností.

3.2 Shrnutí nálezu

Ústavní soud ve věci rozhodl nálezem ze dne 17. dubna 2019, sp. zn. II. ÚS 3212/18. Na začátku nálezu v bodě 17 až 19 ÚS konstatoval, že lidský život je založen na rozdílných preferencích, vkusu a na vzájemném odlišování. Tato názorová pluralita je součástí jak soukromého, tak veřejného života, a také zejména oblasti politického života. Dle ÚS by měla být regulace v této oblasti výjimečná a mělo by se k ní přistupovat pouze v nezbytných případech.

Jak již bylo výše zmíněno, ÚS svůj pohled na podnikání rozšířil tak, že podnikatel nevykonává podnikatelskou činnost jenom proto, že si potřebuje obstarat prostředky ke své obživě, ale také z důvodu, že lze předpokládat, že ho to i baví, a že má ambici podnikáním něco pozitivně ovlivnit nebo vyjádřit svůj názor. Čímž pak dochází k faktickému propojení svobody projevu a práva podnikat. Dle ÚS je pak přirozené, že

i podnikatelé, kteří podnikají v oblasti pohostinství a ubytovacích služeb se od sebe snaží odlišit a také se zaměřují na jiný druh klientely. ÚS tak zdůrazňuje, že při výkonu podnikatelské činnosti nemusí být podnikatel politicky neutrální a pokud tak bude činit korektním způsobem, nemělo by mu být vyloučeno projevovat svoje politické názory.

V návaznosti na to ÚS dále uvádí, že v případě práva podnikat se do značné míry jedná o derivát práva vlastnit majetek a o dispoziční složku tohoto vlastnického práva. Vlastnického právo dle čl. 11 odst. 3 nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem. Vzhledem k tomu, že je vlastnické právo limitováno pouze těmito důvody, je nutné, aby stát přistupoval k regulaci podnikatelské činnosti velmi zdrženlivě a měl by zasahovat pouze tehdy, pokud dochází výkonem práva vlastnit majetek k porušování práv druhých osob nebo důležitého veřejného zájmu, a to na základě principu subsidiarity.

Dále se ÚS v bodech 24 a 25 věnoval diskriminaci v obecné rovině a ztotožnil se s obecným východiskem, že k porušení principu rovnosti dochází, pokud se zachází s různými subjekty, které se nacházejí ve stejné nebo srovnatelné situaci, rozdílným způsobem, aniž by pro odlišný přístup existovaly objektivní a rozumné důvody, tj. pokud odlišnost v zacházení nesleduje legitimní cíl a pokud nejsou použité prostředky přiměřené sledovanému cíli. Na závěr v bodě 25 ÚS konstatoval, že státní příslušnost není výslovně zakázaným diskriminačním důvodem ve smyslu čl. 3 Listiny, AntiDZ ani evropské antidiskriminační směrnice. Stěžovatel se v tomto případě tedy nemohl dopustit rozlišování, které by mělo charakter zakázané diskriminace a nešlo ani o případ absence racionálního odůvodnění, když neubytovával občany Ruské federace, pokud nepodepsali prohlášení, že nesouhlasí s anexí Krymu.

V bodě 30 a 31 vyložil ÚS racionalitu jednání podnikatele tím, že se zaměřil na určitou skupinu klientů. Dle názoru ÚS by se o diskriminaci jednalo, pouze pokud by k odepření ubytovací služby stěžovatele došlo z důvodu, který by byl nenávistný, zjevně svévolný či zasahující do důstojnosti spotřebitele a rozlišující na základě některého z uvedených podezřelých důvodů jako je např. rasa, pohlaví nebo národnost. Důležité je tedy při hodnocení každého případu zhodnotit to, zda je důvod pozitivní preference či negativního „odrazování“ hostů racionální a třeba i ekonomicky odůvodněný a není motivován primárně nenávistí. V případě, že by došlo k vyloučení osoby z ubytovacího zařízení provozovatelem

z důvodu etnické příslušnosti, náboženství, zdravotního handicapu nebo barvy pleti, jedná se o výraz nenávisti, který nesmí být státem a ani společností tolerován.

V bodech 32 až 34 se zabýval ÚS přiměřeností svobody projevu při podnikání vůči spotřebiteli. Vzhledem k tomu, že stěžovatel umístil své prohlášení jak v českém, tak anglickém jazyce na vstupní dveře hotelu a také na své internetové stránky, čímž avizoval omezení ubytovacích služeb v hotelu dopředu, došel ÚS k závěru, že jednal předvídatelně. Dále byla ubytovací služba, kterou poskytoval stěžovatel, posouzená jako zastupitelná, protože se hotel nacházel v centru Ostravy, kde je mnoho dostupných alternativ a dále nikoliv jako základní. Dle ÚS tak podmínka pro poskytnutí ubytovací služby nebyla zjevně svévolná či iracionální, a to ani v objektivním smyslu.

V bodech 35 a 36 ÚS konstatoval, že z důvodu, že stěžovatel reagoval na anexi Krymu bezprostředně, nemůže být podezříván z toho, že se ve skutečnosti jednalo jen o jakousi záminku k diskriminaci občanů RF. ÚS dále připomenul také fakt, že anexe Krymu byla učiněna jasně v rozporu s mezinárodním právem a stěžovatelovo jednání je možné považovat za racionální také s ohledem na historické souvislosti jako je okupace Československa v srpnu 1968.

Ústavní soud tak došel k závěru, že bylo napadeným rozhodnutím NSS, zasaženo do stěžovatelovy svobody politického projevu, protože důvod omezení poskytování ubytovací služby v hotelu byl racionální a nebyl veden žádnými zavrženíhodnými pohnutkami. Stěžovatel nejednal na základě žádného zákonem zakázaného či ústavně vymezeného podezřelého diskriminačního důvodu. Stěžovatel se nenacházel v postavení právního a ani faktického monopolu a zájmy potenciálního spotřebitele nebyly existenciální, takže jejich neposkytnutím stěžovatel nemohl nikoho zásadněji ohrozit.

Lze tak uzavřít, že dle ÚS se stěžovatel svým jednáním nedopustil nepřípustné diskriminace spotřebitele a rozhodnutím NSS tak došlo k porušení svobody podnikání podle čl. 26 odst. 1 Listiny, a také svobody projevu stěžovatele dle čl. 17 odst. 1 a 2 Listiny. K čl. 15 Listiny zaručujícího svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání se ÚS vyjádřil tak, že k jeho porušení nedošlo, protože sankcionování stěžovatele se týkalo pouze jeho politického projevu a nebyl omezován pro svoje svědomí či náboženské vyznání.

3.3 Analýza nálezu

Po seznámení se skutkovými okolnostmi případu a vývojem sporu lze přistoupit k analýze výše označenému nálezu ÚS, přičemž ta bude rozdělena do pěti hlavních bodů.

3.3.1 Diskriminační důvod

ÚS dospěl k závěru, že se stěžovatel nedopustil nepřípustné diskriminace spotřebitele, protože důvody, kterými omezil ubytování v hotelu, nebyly zákonem zakázané, nenávistné, ponižující ani iracionální, přičemž tento krok stěžovatele byl motivován bezprostřední reakcí na protiprávní akt anexe Krymu.

ÚS uvedl, že ústavně konformním omezením svobody podnikání je zákaz diskriminace, která by mohla mít za cíl zásah do lidské důstojnosti či posilování ponižujících stereotypů, a proto je jakékoli rozlišování mezi spotřebiteli zakázáno v případech tzv. podezřelých důvodů, jimiž jsou např. rasa, pohlaví nebo národnost.

ÚS dále argumentoval, že čl. 3 Listiny, AntiDZ ani evropská antidiskriminační směrnice nezařazují jako zakázaný diskriminační důvod státní příslušnost (s výjimkou odlišného zacházení s občany z jiných členských států Evropské unie).

Univerzální zákaz diskriminace je tedy zakotven v LZPAS v čl. 3 odst. 1 následovně: „*Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*“⁸⁹

Dle komentářové literatury se však jedná pouze o demonstrační výčet.⁹⁰ Diskriminace je tak zakázána z důvodů, které jsou v čl. 3 odst. 1 výslovně uvedeny nebo z důvodů, které jsou obdobné důvodům výslovně zmíněným a spadají pod „jiné postavení“.

---

⁸⁹ Je nutno připomenout, že čl. 3 odst. 1 zahrnuje politické přesvědčení mezi diskriminačními důvody, AntiDZ tento důvod ve svém taxativním výčtu nemá.

⁹⁰ Viz např. BARTOŇ, M. Zákaz diskriminace; svobodná volba národnosti a zákaz odnárodňování; zákaz působení újmy pro uplatňování základních práv., In: Husseini, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 143.

Jak již bylo výše zmíněno, v nálezu Pl. ÚS 18/15 soud specifikoval, že pojem „jiné postavení“ má zahrnovat „*pouze kritéria obdobná či blízká kritériím výslovně v daných ustanoveních zmíněným. Mělo by tak jít o důvody spočívající na osobní volbě jednotlivce odrážející jeho osobnostní rysy, jako jsou například víra, náboženství či politické názory, nebo důvody spočívající na osobních vlastnostech či osobní charakteristice, kterou si jednotlivec nemůže zvolit, jako jsou například pohlaví, rasa, barva pleti, národní nebo sociální původ, rod, věk či zdravotní postižení*“.

Tím, zda lze státní příslušnost podřadit pod pojem „jiné postavení“ se ÚS nezabýval. Přičemž formulace v nálezu ÚS ze dne 12. 7. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 18/15 naznačuje, že pod pojem jiné postavení by měly být podřazeny důvody spočívající v osobních vlastnostech či osobní charakteristice, kterou si jednotlivec nemůže zvolit.

Dle autorčina názoru by se tak státní příslušnost dala podřadit pod tento pojem, zejména z důvodu, že se nejedná o charakteristiku, kterou by člověk měl během svého života tendenci často měnit. To mimo jiné potvrzují např. i data Statistického úřadu Evropské unie.⁹¹

V tento moment je také vhodné poukázat na to, že Česká republika je vázána Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a svobod jako ratifikovanou a vyhlášenou mezinárodní smlouvou dle čl. 10 Ústavy. Při přezkumu ústavnosti je tak ÚS Evropskou úmluvou vázán, stejně jako Ústavou a LZPAS.

Ustanovení čl. 14 Evropské úmluvy stanovuje, že: „*Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.*“

Z formulace čl. 14 je zřejmé, že se jedná opět pouze o demonstrativní výčet a toto ustanovení zakazuje diskriminaci z jakéhokoliv důvodu, tedy i z důvodu státní příslušnosti. Tento závěr potvrzuje i judikatura ESLP, na kterou odkazoval např. NSS právě v rozsudku ze dne 16. 8. 2017, čj. 2 As 338/2016-27, v bodě 23. Jedná se např. o Gaygusuz proti Rakousku, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, 16. 9. 1996 č. stížnosti 17371/90, Andrejeva proti Lotyšsku, rozsudek Evropského soudu

---

⁹¹ Acquisition of citizenship statistics [online]. *Eurostat*. [cit. 15. 5. 2021] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Acquisition_of_citizenship_statistics. nebo Acquisition of citizenship [online]. *Eurostat*. [cit. 15. 5. 2021] <https://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/citizenship-2018>.

pro lidská práva, 18. 2. 2009 č. stížnosti 55707/00 nebo Koua Poirrez proti Francii, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, 30. 9. 2003 č. stížnosti 40892/98.

K tomu je třeba poznamenat, že čl. 33 Evropské úmluvy zakotvuje možnost každé smluvní strany podat k ESLP oznámení o údajném porušování ustanovení Evropské úmluvy a jejích Protokolů jinou smluvní stranou. Stát vázaný Evropskou úmluvou tak má mimo negativních závazků, které spočívají v povinnosti zdržet se zásahů do základních práv a svobod jednotlivců stanovených v Úmluvě, také pozitivní závazky, které spočívají v tom, že má povinnost jednat tak, aby nedocházelo k zásahům do základních práv a svobod jednotlivců ze strany jak státních orgánů, tak také ze strany ostatních jednotlivců. To znamená, že ochrany základních práv a svobod garantovaných Evropskou úmluvou se jednotlivci mohou domáhat nejenom ve vztazích vertikálních, ale také ve vztazích horizontálních.

Vzhledem k tomu, že se ÚS nezabýval posouzením případu z hlediska Evropské úmluvy a možného porušení čl. 14, je třeba si položit otázku, zda došlo k naplnění pozitivních závazků ze strany státu ve smyslu Evropské úmluvy.

Dále nelze zapomenout na ustanovení čl. 1 LZPAS, které stanovuje, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech, čímž upravuje všeobecný zákaz diskriminace a tzv. neakcesorické rovnosti, což znamená, že se jedná o samostatné základní právo. Zde vyvstává otázka, zda v případě, kdy stěžovatel podmínil poskytnutí ubytovací služby pro určitou skupinu spotřebitelů, vymezenou státní příslušností, podepsáním písemného prohlášení, není toto jednání samo o sobě porušením principu rovnosti. Z textu nálezu však nevyplývá, že by se Ústavní soud zabýval posouzením případu z hlediska čl. 1 LZPAS.

Spotřebitel je navíc chráněn zákony jako normami podústavního práva. Ustanovení § 6 zákona o ochraně spotřebitele stanovuje, že prodávající nesmí při prodeji výrobků nebo poskytování služeb spotřebitele diskriminovat. Zákaz diskriminace spotřebitele je zde vymezen pouze obecně, neboť v ustanovení nejsou uvedeny konkrétní diskriminační důvody. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 4. 2006, č. j. 8 As 35/2005-51 se diskriminací spotřebitele ve smyslu ustanovení § 6 zákona o ochraně spotřebitele rozumí obchodní praktiky, které při srovnatelných transakcích nedůvodně zvýhodňují některé spotřebitele před jinými. Cílem je tedy ochrana spotřebitelů a jejich možnost uzavírat shodné smlouvy za stejných podmínek.

Jak již bylo výše zmíněno, NSS i ČOI zastávají názor, že diskriminaci je nutné vnímat napříč celým právním řádem, tedy nejen ve smyslu AntiDZ. Ochrana spotřebiteli proto musí být poskytována i z hlediska jeho státní příslušnosti a nelze diskriminaci z tohoto důvodu tolerovat. Soudce Ludvík David se ve svém odlišném stanovisku přiklonil k tomuto závěru a uvedl, že: „*Hodnoty a principy Ústavy prozařují naším právním řádem i do horizontálních vztahů mezi v zásadě rovnoprávnými subjekty.*“

Kromě zákona o ochraně spotřebitele navíc i NOZ zakazuje v § 1813 ujednání, která zakládají v rozporu s požadavkem přiměřenosti významnou nerovnováhu práv nebo povinností stran v neprospěch spotřebitele. Vzhledem k tomu, že bylo po spotřebitelích vyžadováno prohlášení o nesusouhlasu s anexí Krymu coby podmínka pro ubytování, jednalo se dle mého názoru o narušení rovnosti předvídané v tomto ustanovení. Přestože se jednalo o „pouhý podpis“, spotřebitel, pokud nechtěl využít služby konkurence, a přestože nesusouhlasil s politickým názorem podnikatele, musel přijmout tyto podmínky nastavené podnikatelem (viz také kapitola 3.4.4.).

Dle autorčina názoru by na případ také bylo možné nahlížet jako na porušení zákazu diskriminace z důvodu politického smýšlení, nikoliv pouze jako na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti, jak se k tomu přiklonil i ÚS v bodě 26.⁹² Diskriminace z důvodu politického smýšlení a s ní související výhrada svědomí bude rozebrána níže.

Ústavní soudce Vojtěch Šimíček v rozhovoru⁹³ pro tisk zdůrazňoval, že je důležité, že se v tomto případě nejednalo o vztah vůči konkrétnímu spotřebiteli, ale o vztah ČOI a podnikatele. ÚS rozhodoval o sankčním režimu, kde stála ČOI proti provozovateli hotelu. ÚS došel k závěru, že ČOI zasáhla uložením pokuty do stěžovatelova práva svobodně podnikat

---

⁹² Znění bodu 26 Nálezu – „*V nyní projednávané věci ostatně stěžovatel nezacházel rozdílně s cizinci (resp. občany Ruské federace) oproti českým státním občanům, případně občanům jiných států tak, že by jim a priori odepřel poskytnutí ubytovacích služeb (nejednalo se o omezení typu „Američanům nenaléváme“). Poskytnutí těchto služeb totiž odepřel jen těm občanům Ruské federace, kteří by odmítli podepsat shora citované prohlášení odsuzující anexi Krymu.*“

⁹³ Jakékoliv omezení práva podnikat by mělo být výjimečné, říká ústavní soudce Šimíček [online]. *Lidovky.cz*. [cit. 15. 5. 2021] https://www.lidovky.cz/byznys/jakekoliv-omezeni-prava-podnikat-by-melo-byt-vyjimecne-rika-ustavni-soudce-simicek.A190517_212056_ln_byznys_pravo_ssu.

ve spojení se svobodou projevu, ale přesto neprovedl test proporcionality.

Na závěr je vhodné odkázat na případy, které byly v práci zmíněny v předchozích kapitolách. V případě, kdy podnikatel umístil na své internetové stránky text ve znění: „*V naší restauraci pro imigranty nevaříme!! STOP ISLAM*“, Krajský soud v Brně potvrdil závěr ČOI, že došlo k naplnění skutkové podstaty správního deliktu ve smyslu § 24 odst. 7 písm. c) zákona o ochraně spotřebitele a porušení ustanovení § 6 zákona o ochraně spotřebitele. Správní orgány výslovně sankciovali žalobce za text umístěný na Facebooku, nikoliv za jednání směřující ke konkrétnímu spotřebiteli v provozovně, shodně jako v případě Hotelu Brioni.

K problematice, kdy se podnikatel zaměří pouze na určitou skupinu spotřebitelů a pouze jim bude zboží nebo služby nabízet, se vyjadřoval VOP. V případě provozování fitness center pouze pro ženy shledal, že výhradní poskytování služeb pouze ženám představuje vyhraněnou formu odděleného poskytování služeb. Přitom je zřejmé, že se v tomto případě jednalo o rozlišování na základě výslovně vyjmenovaného diskriminačního důvodu uvedeného v čl. 3 odst. 1 Listiny a v AntiDZ a přesto se dle VOP jedná ještě o dovolený případ rozdílného zacházení.⁹⁴

Jako poslední případ ze soudní praxe uvedu poměrně aktuální kauzu, kdy německý wellness hotel odmítl ubytovat konkrétního politika Udo Voigta (v té době předsedu extremistické, krajně pravicové politické strany NPD) s tím, že v tomto hotelu mu ubytování nikdy v budoucnosti poskytnuto nebude, přičemž toto odmítnutí bylo zdůvodněno politickým přesvědčením. Stěžovatel se jednáním hotelu cítil diskriminován a podal žalobu, kterou se domáhal zrušení zákazu ubytování. Tento případ se dostal až k německému Spolkovému ústavnímu soudu, který ústavní stížnost odmítl jako neopodstatněnou, protože nebylo zasaženo do ústavních práv stěžovatele.⁹⁵

---

⁹⁴ Stanovisko VOP ze dne 10. 01. 2012, sp. zn. 263/2011/DIS [online]. *Kancelář veřejného ochránce práv*. [cit. 15. 5. 2021]. <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/1834>.

⁹⁵ Henčková, S. Ještě jednou k anexi Krymu a ke svobodě projevu hoteliéra (tento-krát z Německa) [online]. *Jiné právo*. [cit. 15. 5. 2021]. <https://jinepravo.blogspot.com/2020/02/jeste-jednou-krym.html>, Bartoň, M. Zákaz diskriminace; svobodná volba národnosti a zákaz odnárodnování; zákaz působení újmy pro uplatňování základních práv., In: Hussein, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 171.

Klíčovou otázkou v tomto případě byla problematika prozařování základních práv do civilního práva v souvislosti se zákazem ubytování, tedy nepřímý účinek základních práv působící na horizontální vztahy.

Německý Spolkový ústavní soud dospěl k závěru, že požadavek rovnosti stanovený v čl. 3 odst. 1 Grundgesetz (dále jako „GG“) dopadá na soukromoprávní vztahy pouze v určitých situacích., přičemž tento případ do této skupiny nespadá. Mimo to je zákaz diskriminace zakotven v § 19 obecného zákona o rovném zacházení (Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz), přičemž tento zákon zakazuje diskriminaci z důvodu rasy, etnického původu, pohlaví, náboženství, věku nebo sexuální identity. Neobsahuje tedy zákaz diskriminace z důvodu státní příslušnosti, ani z důvodu politického přesvědčení.⁹⁶

Německý Spolkový ústavní soud podobně jako ÚS argumentoval tím, že odmítnutí ubytování v hotelu nebylo událostí, která by ve velké míře zasáhla stěžovatelův společenský život, hotel stěžovatele upozornil dopředu, že zde nebude ubytován a v okolí se nacházelo množství dalších hotelů, na které byl stěžovatel jako na alternativy upozorněn.

Německý soud dále též shodně s ÚS zastal názor, že hoteliérovi svědčí jeho vlastnické právo vyplývající z čl. 14 odst. 1 GG a z něho vyplývající právo rozhodovat o tom, komu umožní užívat své vlastnictví, jakož i právo na svobodu podnikání podle čl. 12 odst. 1 GG.⁹⁷

Lze tedy shrnout, že v tomto německém případě můžeme spatřit mnohé podobnosti jako v případě hotelu Brione. Německý ústavní soud ale neformuloval obecný závěr, kdy se má čl. 3 odst. 3 GG aplikovat v soukromoprávních vztazích.⁹⁸

Na závěr lze tedy shrnout, že:

1. ÚS se nevypořádal s argumentem, že čl. 3 odst. 1 Listiny obsahuje dle určitých zdrojů pouze demonstrativní výčet diskriminačních důvodů. Dále se ÚS přesvědčivě nevěnoval problematice podřazení státní příslušnosti pod pojem „jiné postavení“.

---

⁹⁶ Henčeková, S. Ještě jednou k anexi Krymu a ke svobodě projevu hoteliéra (tento-krát z Německa) [online]. *Jiné právo*. [cit. 15. 25. 2021]. <https://jinepravo.blogspot.com/2020/02/jeste-jednou-krym.html>, Bartoň, M. Zákaz diskriminace; svobodná volba národnosti a zákaz odnárodnování; zákaz působení újmy pro uplatňování základních práv., In: Husseini, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 171.

⁹⁷ tamtéž

⁹⁸ tamtéž

2. ÚS se nezabýval čl. 14 Evropské úmluvy, který zakazuje diskriminaci z jakéhokoli důvodu.
3. ÚS neposuzoval případ z hlediska podústavního práva a možného podřazení pod čl. 1 Listiny.
4. ÚS rozhodoval o sankčním režimu. Přestože však ÚS došel k závěru, že postih podnikatele za jeho projev zasáhl do podnikatelské svobody podnikat ve spojení se svobodou projevu, neprovedl test racionality, případně následně test proporcionality v případě práva podnikat (viz kapitola 2.2.).
5. Na základě výše uvedeného lze shledat, že situace, kdy by se konkrétní spotřebitel domáhal svého práva civilní žalobou a do střetu by se dostala dvě základní práva, se liší od situace, ke které došlo v případě Hotelu Brioni, kdy ÚS rozhodoval o sankčním režimu, kde stála ČOI proti provozovateli hotelu, který byl sankcionován na základě § 6 zákona o ochraně spotřebitele. V případě hotelu Brione nedošlo ke kolizi dvou základních práv, ale ke kolizi svobody podnikání podle čl. 26 odst. 1 Listiny ve spojení se svobodou projevu podle čl. 17 odst. 1 a 2 Listiny a veřejného pořádku.⁹⁹ Judikatura ÚS v rámci soukromoprávního vztahu podnikatele a spotřebitele nám ovšem chybí. Nelze tak předvídat, jak by dopadl případ hotelu Brione, kdyby se jednalo o konkrétního spotřebitele, se kterým se nerovně zacházelo. Lze však shrnout, že čím více bude kritérium odlišného zacházení individualizované, nikoliv obecné, tím spíše bude moci být akceptováno.

3.3.2 Test diskriminace

V bodě 24 ÚS deklaroval, že plně respektuje „diskriminační test“ dovozený z judikatury ESLP, podle kterého se při hodnocení stížností týkajících se čl. 14 Evropské úmluvy zkoumá zda:

---

⁹⁹ Rozsudek ÚS ze dne 9. 10. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 15/96 – „K omezení základních práv či svobod, i když jejich ústavní úprava omezení nepředpokládá, může dojít v případě jejich kolize nebo v případě kolize s jinou ústavně chráněnou hodnotou, jež nemá povahu základního práva a svobody (veřejný statek). V případě kolize je nutné stanovit podmínky, za splnění kterých má prioritu jedno základní právo či svoboda, a za splnění kterých jiné, resp. určitý veřejný statek. Základní je v této souvislosti maxima, podle které základní právo či svobodu lze omezit pouze v zájmu jiného základního práva či svobody nebo veřejného statku.“

1. lze namítané porušení čl. 14 podřadit pod některé další právo, které Úmluva zaručuje (ambit test),
2. došlo k rozdílnému zacházení (difference in treatment),
3. sledovalo rozdílné zacházení legitimní cíl (legitimate aim),
4. byla užitá opatření ve vztahu k legitimnímu cíli přiměřená (test of proportionality) a
5. zda zašlo rozdílné zacházení za hranici volného uvážení daného státu (state's margin of appreciation).

Přestože ÚS stanovil, že respektuje diskriminační test, jeho provedení se v Nálezu hledá velmi obtížně.

V bodě 25 ÚS deklaroval, že čl. 3 Listiny, AntiDZ ani evropská anti-diskriminační směrnice neuvádí mezi zakázanými diskriminačními důvody státní příslušnost (s výjimkou odlišného zacházení s občany z jiných členských států Evropské unie).

Následně v bodě 26 ÚS stanovil, že: *„V nyní projednávané věci ostatně stěžovatel nezacházel rozdílně s cizinci (resp. občany Ruské federace) oproti českým státním občanům, případně občanům jiných států tak, že by jim a priori odepřel poskytnutí ubytovacích služeb (nejednalo se o omezení typu „Američanům nenaléváme“). Poskytnutí těchto služeb totiž odepřel jen těm občanům Ruské federace, kteří by odmítli podepsat shora citované prohlášení odsuzující anexi Krymu.“*

Konstatování uvedená v bodech 25 a 26 by se dala považovat za provedení druhého kroku testu, což znamená posouzení, zda došlo v konkrétním případě k rozdílnému zacházení.

V případě, že by však ÚS došel k závěru, že k rozdílnému zacházení nedošlo, nepokračoval by v provádění třetího a čtvrtého kroku testu, protože by už v tomto bodě došlo k vyloučení diskriminace.

Jak je zřejmé, ÚS v testu pokračoval následovně. V bodech 32 až 34 označil jednání stěžovatele za přiměřené. Jím poskytovaná služba byla dle ÚS zastupitelná a nikoliv základní, přičemž stěžovatel neměl v oblasti poskytované služby monopol. Dále ÚS vyzdvihl to, že se stěžovatel choval předvídatelně.

V bodě 38, kde ÚS shrnul své závěry, stanovil, že zájmy spotřebitele, které mohly být jednáním stěžovatele dotčeny, nebyly existenciální, a tím, že stěžovatel vyloučil určitou skupinu spotřebitelů z ubytování v hotelu, nemohl nikoho ohrozit zásadnějším způsobem. Dále ÚS argumentoval tím, že reakce stěžovatele na akt anexe Krymu se vzhledem k jeho závažnosti ani nejeví jako nepřiměřená. Není tedy sporu, že ÚS provedl čtvrtý krok testu.

Třetí krok testu, který spočívá v hodnocení, zda znevýhodnění bylo důvodné a naplnilo kritéria rozumnosti a důvodnosti, tedy sledovalo legitimní cíl a použité prostředky byly přiměřené danému cíli, provedl ÚS v bodě 35 a 36. Navíc i v bodě 34 bylo v poslední větě soudem stanoveno, že v nyní projednávaném případě je dále velmi podstatné, že podmínka pro poskytnutí ubytovací služby nebyla zjevně svévolná či iracionální, a to ani v objektivním smyslu.

V bodě 38 tak konstatoval, že důvod omezení poskytnutí ubytovací služby vzhledem ke konkrétním okolnostem jako byla právě okamžitá reakce stěžovatele, historický kontext srpnové okupace Československa a stěžovatelova snaha o ovlivnění osob, které se mohou podílet na politickém dění v Ruské federaci, lze považovat za racionální. Tím došlo k provedení třetího kroku testu.

V bodě 38 ÚS shrnul čtyři své závěry následovně:

1) Důvod omezení poskytnutí ubytovací služby vzhledem ke konkrétním okolnostem jako byla právě okamžitá reakce stěžovatele, historický kontext srpnové okupace Československa a stěžovatelova snaha o ovlivnění osob, které se mohou podílet na politickém dění v Ruské federaci lze považovat za racionální a rozhodně nebyl veden žádnými zavřenímhodnými pohnutkami.

2) Stěžovatel nejednal na základě žádného zákonem zakázaného nebo ústavně vymezeného podezřelého diskriminačního důvodu.

3) Potencionální spotřebitel by neměl problém najít za službu poskytovanou stěžovatelem odpovídající náhradu, tzn. stěžovatel se tedy nenacházel v postavení právního a ani faktického monopolu.

4) Zájmy spotřebitele, které mohly být jednáním stěžovatele dotčeny, nebyly existenciální, a tím, že stěžovatel vyloučil určitou skupinu spotřebitelů z ubytování v hotelu nemohl nikoho ohrozit zásadnějším způsobem. Reakce stěžovatele na akt anexe Krymu se vzhledem k jeho závažnosti ani nejeví jako nepřiměřená.

V případě prvního bodu závěru se tedy jedná o třetí krok testu diskriminace, tedy posouzení, zda sledovalo dotčené zacházení legitimní cíl, v bodě dva závěru se jednalo o druhý krok testu a posouzení, zda došlo k rozdílnému zacházení a třetí a čtvrtý bod závěru představuje čtvrtý krok testu, tedy zhodnocení, zda byla užitá opatření ve vztahu k legitimnímu cíli přiměřená.

Vzhledem k výše uvedenému lze shrnout, že diskriminační test nebyl rozhodně v Nálezu proveden přehledně či metodicky. Jak bylo výše zmíněno, ÚS již v bodě 25 a 26 v podstatě konstatoval, že stěžovatel

nezacházel rozdílně s cizinci oproti českým státním občanům. Dle Abbasi, Paulíka a Veverkové by se toto konstatování dalo vyložit tak, že: „V poslední větě bodu 25 soud hovoří pouze o explicitních důvodech a dále netransparentně pokračuje ke zkoumání racionality a přiměřenosti ve vztahu k „jinému postavení“. Přičemž ve vztahu k tomuto ustanovení sledává chování stěžovatele za racionální (bod 36) a přiměřené (body 32–34). To fakticky znamená zúžení výkladu spojení „zakázaná diskriminace“ toliko na diskriminaci z explicitně uvedených důvodů.“¹⁰⁰

Dle názoru autorky je však nejvíce problematickým posouzení jednání provozovatele hotelu jako přiměřené (blíže k tomu kapitola 3. 4. 4.) Na tomto místě je ještě ale třeba zmínit, že k přiměřenosti jednání provozovatele se vyjadřoval i např. ústavní právník Jan Winter následovně: „Přiměřenější postup toho hoteliéra by byl, že by tam nějakou vývěskou nebo veřejně prezentoval svůj názor, ale jako vylučovat někoho z poskytování té služby je už za hranou.“¹⁰¹

3.3.3 Svoboda projevu a její omezení

Vzhledem k tomu, že ÚS stejně jako ESLP pojímá svobodu projevu velmi široce, není sporu, že stěžovatelovo jednání spadá pod rozsah svobody projevu.

Dle čl. 10 Evropské úmluvy svoboda projevu podléhá výjimkám, které ovšem musí být interpretovány striktně, přičemž nezbytnost každého omezení musí být prokázána přesvědčivým způsobem, tj. zda odpovídalo „naléhavé společenské potřebě“, zda bylo přiměřené sledovanému legitimnímu cíli a zda důvody, na něž se odvolaly vnitrostátní orgány pro jeho ospravedlnění, byly „relevantní a dostatečné“.¹⁰²

¹⁰⁰ Paulík, Š. a kol. Kritická reflexe nálezu, v němž se Ústavní soud zastal hoteliéra. Vynucování nesouhlasu s okupací Krymu nepovažuje za diskriminaci [online]. *Právo21*, z. s. [cit. 15. 5. 2021.] <https://pravo21.cz/pravo/kriticka-reflexe-nalezu-v-nemz-seustavni-soud-zastal-hoteliiera-vynucovani-nesouhlasu-s-okupaci-krymu-nepovazuje-za-diskriminaci>.

¹⁰¹ Duel: Nenalít pivo komunistovi je v pořádku, může jít jinam, hájí diskutovaný náleze Ústavního soudu právník [online]. *Seznamzpravy.cz* [cit. 15. 5. 2021.] <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/odmitl-ubytovat-rusy-kvuli-krymu-diskriminace-nebo-protest-72013>.

¹⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. I.ÚS 1990/08.

Jak již bylo dříve uvedeno, podle čl. 17 odst. 4 Listiny lze svobodu projevu omezit zákonem, pokud jde o opatření, která jsou v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

Omezení musí svobody projevu tedy musí být:

1. stanoveno zákonem (požadavek legality),
2. sledovat legitimní cíl (požadavek legitimacy),
3. být „v demokratické společnosti nezbytné“ (požadavek nezbytnosti, proporcionality).¹⁰³

Požadavek zákonnosti omezení spočívá jednak v tom, že omezení musí vycházet ze zákona jako formálního pramene práva a také v tom, že konkrétní omezení musí být formulováno jasně a srozumitelně, aby byl splněn požadavek předvídatelnosti a určitosti právní normy vyplývající z principu právní jistoty.¹⁰⁴

ÚS v bodě 25 stanovil, že zákaz diskriminace spotřebitele při poskytování zboží a služeb lze považovat za odůvodněné a ústavně konformní omezení svobody podnikání a svobodného užívání vlastnického práva podnikatelů. Rozlišování mezi spotřebiteli je tak zakázáno z tzv. podezřelých důvodů, kterými jsou např. rasa, pohlaví nebo národnost.

Na základě toho můžeme považovat první krok testu za splněný.

Požadavek, že omezení svobody projevu musí sledovat legitimní cíl, pro jehož ochranu může být svoboda projevu dle čl. 17 odst. 4 omezena, zahrnuje dle tohoto ustanovení práva a svobody druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. Nelze se při výkladu toho, co lze považovat za legitimní cíl, omezit pouze na výslovně vyjmenované hodnoty v čl. 17 odst. 4. Do kolize se svobodou projevu se mohou dostat i jiné ústavní hodnoty. V našem případě hotelu Brioni stál proti svobodě projevu veřejný pořádek.¹⁰⁵

Třetím krokem je posouzení toho, zda je zásah v demokratické společnosti nezbytný. Toto zhodnocení je závislé na řadě faktorů a bude posuzované testem proporcionality.¹⁰⁶ Ten ovšem v Nálezu proveden

---

¹⁰³ Bartoň, M., Hejč, D. Svoboda projevu a právo na informace. In: Hussein, F. a kol. Listina základních práv a svobod. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 532 - 535.

¹⁰⁴ tamtéž

¹⁰⁵ tamtéž

¹⁰⁶ tamtéž

nebyl, přestože ÚS došel k závěru, že ČOI zasáhla do svobody projevu podnikatele, když mu uložila sankci. Stejně tak v Nálezu nebyl proveden test racionality, případně následně test proporcionality v případě zásahu do práva podnikat.

3.3.4 Svoboda neprojevit se

Jan Filip označuje za „negativní aspekt“ svobody to, že jejího nositele nelze k projevu v jakékoliv formě nutit.¹⁰⁷

Nález je tak dále problematický zejména z důvodu, že stěžovatel pouze nevyjádřil svůj názor na akt anexe Krymu, ale dále také podmínil ubytování občanů RF v hotelu podepsáním prohlášení společně s uvedením jména a příjmení a jejich adresou. Stěžovatel tak požadoval po spotřebitelích, aby se hodnotově vymezili vůči zahraniční politice Ruské federace s uvedením údajů o své totožnosti. Politický názor stěžovatele jim byl v podstatě vnucován pod hrozbou neubytování spotřebitelů v hotelu.

Nelze také opomenout fakt, že by takové vyjádření mohlo v určitých případech potencionálně ohrozit spotřebitele, kteří by toto prohlášení podepsali.

V bodě 27 rozsudku NSS ze dne 28. června 2018, č. j. 2 As 43/2018-27 NSS uvedl, že: „*Nepokládá jednání stěžovatelky za ospravedlnitelné právě pro prostředky, které k výkonu svého ústavně zaručeného práva zvolila, tzn. má je za nepřiměřené. Stěžovatelka se totiž neomezila na deklaraci adheze nebo kontroverze vůči určitému politickému aktu, ale jde dál. Požaduje po zájemci o navýsost všední službu (ubytování v běžném hotelu), aby se hodnotově vymezil vůči zahraniční politice státu, jehož občanství má, a v případě, že s ní nesouhlasí, projevil svůj politický názor výslovně, s uvedením údajů o své totožnosti a stvrdil jej vlastnoručním podpisem. Podmínit přístup k běžné službě popsáním politickým „comming outem“ je druhem nátlaku, který Nejvyšší správní soud nepovažuje za přípustný. Státní občanství není dle Nejvyššího správního soudu dostatečným důvodem pro založení spoluodpovědnosti jeho nositele za aktuální skutky politické reprezentace země.*“

Dle autorčina názoru provozovatel hotelu nezvolil přiměřené prostředky pro vyjádření svého politického názoru. Přestože ÚS

---

¹⁰⁷ Filip, Jan. Dogmatika svobody projevu z hlediska teorie, legislativy a soudní praxe. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 1998, č. 4, s. 618-622. [cit. 15. 5. 2021]. <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/9074>.

zdůrazňoval, že nehodnotil formu, ale obsah prohlášení stěžovatele, v této situaci bylo nutit spotřebitele k podepsání prohlášení společně s uvedením jejich jména, příjmení a adresy dle autorčina názoru neospravedlnitelné.

3.3.5 Výhrada svědomí

V nálezu ÚS neshledal porušení čl. 15 Listiny, zaručujícího svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, protože dle jeho názoru se sankcionování stěžovatele týkalo jeho politického projevu a nebyl omezován pro svoje svědomí či náboženské vyznání.

Dle Autorčina názoru však nelze podřazení pod čl. 15 a s ním související použití výhrady svědomí naopak nutně vyloučit.

Svoboda svědomí je upravena v čl. 15 odst. 1 následovně: „*Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání.*“ Pod svobodu myšlení a svědomí spadá přesvědčení, světonázor, politické smýšlení, životní filozofie apod.¹⁰⁸

Výhrada svědomí je většinou spojována právě až s vnějším projevem svobody svědomí a je výslovně upravená v čl. 15 odst. 3 pouze ve vztahu k odmítnutí vojenské služby.¹⁰⁹ To však neznamená, že by se výhrada svědomí dala použít pouze v těchto případech. Český právní řád upravuje výhradu svědomí explicitně v několika případech, ale její uplatnění je potenciálně mnohem širší s ohledem na obecné ustanovení čl. 15 odst. 1 Listiny. ÚS chápe výhradu svědomí jako základní právo potenciálně uplatnitelné napříč celým právním řádem, tedy i tam, kde ji zákonodárce výslovně nepředpokládá. V případech, které nejsou výslovně uvedeny, je proto dovození výhrady svědomí nutné z generální normy obsažené v čl. 15 odst. 1.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ Rigel, F. Svoboda myšlení, svědomí, náboženského vyznání, vědeckého bádání a umělecké tvorby. In: Husseini, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 466.

¹⁰⁹ Znění čl. 15 odst. 3: „*Nikdo nemůže být nucen vykonávat vojenskou službu, pokud je to v rozporu s jeho svědomím nebo s jeho náboženským vyznáním. Podrobnosti stanoví zákon.*“

¹¹⁰ Kindlová, M., Preuss, O., Výhrada svědomí v kontextu povinného očkování a mimo něj. *Jurisprudence*. [Online]. 2017, č. 3, s. 19. [cit. 15. 5. 2021]. <http://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/vyhrada-svedomi-v-kontextu-povinneho-ockovani-a-mimo-nej.m-248.html>.

Pokud se zaměříme na problematiku uplatnění výhrady svědomí v případě poskytování zboží a služeb, hlavním problémem bude, že podnikatelem může být jak fyzická, tak i právnická osoba.

K problematice právnické osoby jako podnikatele a s tím spojené využití výhrady svědomí v oblasti poskytování zboží a služeb nutno uvést, že obecně nelze z ochrany poskytované výhradou vyloučit právnické osoby. Povaha institutu výhrady svědomí je velmi individuální, a nelze tak popřít její povahu kategorickým vyloučením právnických osob. Ostatně ani ÚS obchodní korporaci jako nositelku práva vyplývajícího z čl. 15 práva nevyloučil, přestože jeho porušení neshledal.¹¹¹

Od výkonu svobody myšlení, svědomí a náboženského vyznání je třeba odlišit občanskou neposlušnost. Pokud aktér při jednání vědomě porušuje právní předpis se záměrem upozornit na závažný problém a je srozuměn s tím, že za své činy bude sankcionován, pak se jedná o občanskou neposlušnost.¹¹²

Bylo by možné tedy dále polemizovat, zda v případě, kdy hotel podmíní ubytování občanům RF podepsáním prohlášení, není srozuměn s tím, že za jeho jednání bude následovat určitá sankce, protože pro určitou skupinu spotřebitelů stanovil odlišné podmínky než pro ostatní spotřebitele.

V případě, že bychom došli k závěru, že se nejedná o občanskou neposlušnost, bylo by nutné výhradu svědomí podrobit testu oprávněnosti výhrady¹¹³, jehož kroky jsou následující:

1. ústavní relevance tvrzení obsažených ve výhradě
2. naléhavost důvodů
3. konzistentnost a přesvědčivost tvrzení dané osoby
4. společenské dopady, jež může v konkrétním případě akceptovaná sekulární výhrada mít.

Za účelem posouzení oprávněnosti konkrétní výhrady ÚS uvedl, že: *„Orgán veřejné moci, a v řízení o žalobě správní soud, vezme při svém rozhodování v úvahu všechny relevantní okolnosti případu, zejména*

---

¹¹¹ V podrobnostech odkazují na Nippert, K. Obchodní korporace a náboženská výhrada svědomí. 2018, diplomová práce, Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

¹¹² Kozák, J., Občanská neposlušnost z perspektivy práva právní teorie. *Právník*. [Online]. 2013, č. 4, ročník 152, s. 364 [cit. 15. 5. 2021] <https://www.ilaw.cas.cz/casopisy-a-knihy/casopisy/casopis-pravnik/archiv/2013/2013-4.html?a=2774>.

¹¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1253/14, bod 42.

*naléhavost danou osobou tvrzenými důvody, jejich ústavní relevanci, jakož i nebezpečí pro společnost, které může jednání dané osoby vyvolat. Významným aspektem bude také konzistentnost a přesvědčivost tvrzení dané osoby.*¹¹⁴

V kontextu předmětného Nálezu by při posuzování výhrady bylo zejména problematique posouzení, zda jsou důvody, které jsou namítané v rámci výhrady svědomí naléhavé. V případě hotelu Brioni, by se jednalo nejspíš o strach provozovatele hotelu, že by ubytováním občanů RF v hotelu bez podepsání prohlášení, takto nepřímou podporil akt anexe Krymu. Je však asi zřejmé, že takový argument by byl zřejmě posouzen tak, že nesplňuje podmínku naléhavosti.

Přestože ÚS v případě hotelu Brioni došel k závěru, že k porušení čl. 15 Listiny nedošlo, autorčiným záměrem bylo zejména upozornit na to, že výhradu svědomí při poskytování zboží a služeb není možné automaticky odmítat.

---

¹¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 449/06.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zodpovědět otázku, jak rozpoznat diskriminaci spotřebitele, zodpovědět otázku, zda a nakolik lze na straně podnikatele při výkonu podnikání spatřovat realizaci jeho jiných základních práv a provést rozbor nálezu ÚS sp. zn. II. ÚS 3212/18.

V práci tak byly rozebrány všechny stěžejní pojmy jako diskriminace, přímá a nepřímá diskriminace atd. Bylo rovněž upozorněno na to, že diskriminace, a zvláště diskriminace spotřebitele může být v praxi těžce prokazatelná. Rozebráno tak bylo ustanovení § 133a OSŘ a institut obráceného důkazního břemene, které poskytuje ochranu obětem diskriminace.

Dále byl popsán test diskriminace spotřebitele, přičemž ke každému z kritérií bylo uvedeno rozhodnutí ze soudní praxe, případně rozhodovací praxe ČOI. Cílem kapitol věnovaných testu diskriminace bylo lepší pochopení jeho kroků a pomocí konkrétních příkladů zařazení testu diskriminace do kontextu diskriminace spotřebitele při poskytování zboží a služeb.

Další část práce byla věnována právní úpravě diskriminace, a to jak na ústavní, tak na zákonné úrovni. Zmíněna byla také úprava obsažená v právu Evropské unie a v dalších mezinárodních dokumentech.

Část práce, která se věnovala střetu zákazu diskriminace s dalšími konkurenčními hodnotami měla upozornit na to, že na diskriminaci se nelze dívat černobíle a každý konkrétní případ je nutné posuzovat individuálně. Nelze také jednoznačně zodpovědět otázku, kdy převáží zákaz diskriminace nad jiným základním právem či jinou hodnotou a naopak.

Co se týče nálezu ÚS sp. zn. II. ÚS 3212/18 a jeho kritické analýzy, hlavním cílem bylo poukázat na jeho problematické aspekty. Jak již bylo v práci zmíněno, jedná se o nález, kdy Ústavní soud poprvé meritorně posuzoval diskriminaci spotřebitele. Není tak možné porovnat toto rozhodnutí ÚS s jinými, které by se soustředily na totožnou problematiku. Z tohoto důvodu bylo v práci uvedeno rozhodnutí německého Spolkového ústavního soudu, ač ho také není možné považovat za zcela totožný případ, jak již bylo rozebráno výše.

Dále byla rozebrána problematika posouzení diskriminačního důvodu, provedení testu diskriminace a svoboda projevu a její omezení. K výhradě svědomí je nutné uvést, že přestože ÚS v Nálezu odmítl porušení čl. 15 Listiny, zaručujícího svobodu myšlení, svědomí

ZÁVĚR

---

a náboženského vyznání, nelze automaticky použití výhrady svědomí v oblasti poskytování zboží a služeb vyloučit.

Na závěr této práce lze tedy shrnout, že odpověď na otázku, jak by případ vypadal, kdyby se podnikatelova svoboda projevu dostala do střetu s právem na rovné zacházení určitého konkrétního spotřebitele, stále nemáme. Na judikaturu ÚS týkající se konkrétně této tematiky si budeme muset počkat.

Použité zdroje

5. Acquisition of citizenship [online]. *Eurostat*. [cit. 15. 5. 2021] <https://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/citizenship-2018>
6. Acquisition of citizenship statistics [online]. *Eurostat*. [cit. 15. 5. 2021] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Acquisition_of_citizenship_statistics
7. Barinka, R. Nepřímá diskriminace v pracovním právu ES. *Právní rozhledy*. 2010, č. 5, s. 166-167.
8. Bartoň, M., Hejč, D. Svoboda projevu a právo na informace. In: Husseini, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 510 - 570.
9. Bartoň, M. Svoboda, rovnost, důstojnost. Charakteristika základních práv. In: Husseini, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 73 – 119.
10. Bartoň, M. Zákaz diskriminace; svobodná volba národnosti a zákaz odnárodňování; zákaz působení újmy pro uplatňování základních práv. In: Husseini, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 141 – 184.
11. Bobek, M., Boučková, P., Kühn, Z. *Rovnost a diskriminace*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007.
12. Boučková, P., Havelková, B., Kühn, Z. Přípustné formy rozdílného zacházení. In: Boučková, P. a kol., *Antidiskriminační zákon. Komentář*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 285 – 314.
13. Bouda, P. *Nepřímá diskriminace*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011.
14. ČOI v prvním čtvrtletí letošního roku řešila 4 případy diskriminace [online]. *Česká obchodní inspekce*. [cit. 15. 5. 2021] <https://www.coi.cz/coi-v-prvnim-ctvrtleti-letosniho-roku-resila-4-pripady-diskriminace/>
15. Dobrovolná, E. Smluvní svoboda a diskriminace. In Jurčová, M.; Olšovská, A; Štefanko, A. *Diskriminácia v zmluvnom práve*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2015. s. 31.
16. Duel: Nenalít pivo komunistovi je v pořádku, může jít jinam, hájí diskutovaný nález Ústavního soudu právník [online]. *Seznamzpravy.cz* [cit. 15. 5. 2021.]

- <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/odmitl-ubytovat-rusy-kvuli-krymu-diskriminace-nebo-protest-7201>
17. Filip, Jan. Dogmatika svobody projevu z hlediska teorie, legislativy a soudní praxe. Časopis pro právní vědu a praxi. [Online]. 1998, č. 4, s. 618-622. [cit. 15. 5. 2021]. <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/9074>
  18. Henčeková, S. Ještě jednou k anexi Krymu a ke svobodě projevu hoteliéra (tentokrát z Německa) [online]. *Jiné právo*. [cit. 15. 25. 2021]. <https://jinepravo.blogspot.com/2020/02/jeste-jednou-krym.html>
  19. Hubálková, E. *Stručná rukojeť českého advokáta k Evropské úmluvě o lidských právech*. 2.vyd. Česká advokátní komora, 2004, s. 128.
  20. Hulmák, M. Obsah smlouvy. In: Hulmák, M., a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 28 - 36.
  21. Chart of signatures and ratifications of Treaty 177 [online] *Council of Europe* [cit. 15. 5. 2021]. https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/177/signatures?fbclid=IwAR0wa_ik58QPqkRKpq_yYjCaj0VMbxXqU2fB-zTErR-MMt8AkSra-fsue0M
  22. Ivnič, M. Zásada rovného zacházení v soukromém právu pohledem práva ústavního. In: *COFOLA 2010: the Conference Proceedings*, 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, str. 2.
  23. Jäger, P., Molek, P. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2007, s. 47-51.
  24. Jakékoliv omezení práva podnikat by mělo být výjimečné, říká ústavní soudce Šimíček [online]. *Lidovky.cz*. [cit. 15. 5. 2021]. https://www.lidovky.cz/byznys/jakekoliv-omezeni-prava-podnikat-by-melo-byt-vyjimecne-rika-ustavni-soudce-simicek.A190517_212056_ln_byznys_pravo_ssu
  25. Kautská, A. *Zákaz diskriminace spotřebitelů při poskytování zboží a služeb*. 2019, diplomová práce, Univerzita Karlova, Právnická fakulta, s. 12.
  26. Kindlová, M., Preuss, O., Výhrada svědomí v kontextu povinného očkování a mimo něj. *Jurisprudence*. [Online]. 2017, č. 3, s. 19. [cit. 15. 5. 2021]. <http://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/vyhrada-svedomi-v-kontextu-povinneho-ockovani-a-mimo-nej.m-248.html>
  27. Koukal, P. Ochrana před diskriminací, zneužití práva a autonomie vůle. In Jurčová, M., Olšovská, A., Štefanko, J. *Diskriminácia v zmluvnom práve*. Trnava: TYPI Universitatis Tyrnaviensis, 2015. s. 18.

28. Kozák, J., Občanská neposlušnost z perspektivy práva právní teorie. *Právnický*. [Online]. 2013, č. 4, ročník 152, s. 364 [cit. 15. 5. 2021]. <https://www.ilaw.cas.cz/casopisy-a-knihy/casopisy/casopis-pravnik/archiv/2013/2013-4.html?a=2774>
29. Kratochvíl, J. Test rationality: skutečně vhodný test pro sociální práva? *Právnický* [Online]. 2015, č. 12/2015, s. 1053-1054. [cit. 15. 5. 2021]. https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2015/12/3.Kratochv%C3%ADl_12_2015.pdf
30. Kühn, Z. Předmět úpravy. In: Boučková, P. a kol., *Antidiskriminační zákon. Komentář*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 137 - 169.
31. Kvasnicová, J. Pozitivní opatření vztahující se k diskriminačnímu důvodu pohlaví z pohledu judikatury Soudního dvora Evropské unie. In: *Vliv judikatury Soudního dvora Evropské unie na antidiskriminační právo*, Kancelář veřejného ochránce práv, 2016, s. 98.
32. Lavický, P. Soukromé a veřejné právo. Dispozitivnost. Zakázaná ujednání. In: Bílková, J. a kol., *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1 - 38.
33. Masterpiece Cakeshop v. Colorado Civil Rights Commission [online]. *State of Colorado*. [cit. 15. 5. 2021]. <https://www.colorado.gov/dora/masterpiece-cakeshop-v-colo-rado-civil-rights-commission>.
34. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [cit. 15. 05. 2021] <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/mezinarodni-pakt-o-obcanskych-a-politicky-pravech-19851/>
35. Moravec, O. Právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. In: Hussein, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 749 - 786.
36. Nippert, K. Obchodní korporace a náboženská výhrada svědomí. 2018, diplomová práce, Masarykova univerzita, Právnická fakulta.
37. Paulík, Š. a kol. Kritická reflexe nálezu, v němž se Ústavní soud zastal hoteliéra. Vynucování nesouhlasu s okupací Krymu nepovažuje za diskriminaci [online]. *Právo21*, z. s. [cit. 15. 5. 2021]. <https://pravo21.cz/pravo/kriticka-reflexe-nalezu-v-nemz-seu-stavni-soud-zastal-hoteliiera-vynucovani-nesouhlasu-s-okupaci-krymu-nepovazuje-za-diskriminaci>

POUŽITÉ ZDROJE

---

38. Rainer, A. I. 50 let Všeobecné deklarace lidských práv. *Evropské právo*, 1998, č. 9, s. 14-15.
39. Rigel, F. Svoboda myšlení, svědomí, náboženského vyznání, vědeckého bádání a umělecké tvorby. In: Hussein, F. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2021, s. 464 - 482.
40. Stanovisko VOP ze dne 10. 1. 2012 sp. zn. 263/2011/DIS. [online]. Kancelář veřejného ochránce práv. [cit. 15. 5. 2021]. <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/1834>
41. Stanovisko VOP ze dne 21. 03. 2012, sp. zn. 38/2012/DIS [online]. Kancelář veřejného ochránce práv. [cit. 15. 5. 2021] <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/1832?fbclid=IwAR0tWkhH7-bFko5xJqQK-xh5R3t6ovLuac13qXKtLU7pKzYmF27toTKi3JQ>
42. Stanovisko VOP ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 158/2010/DIS [online]. Kancelář veřejného ochránce práv. [cit. 15. 5. 2021]. <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/2380?fbclid=IwAR2ky78KcH0kClBCA-33Z4yo-SVP1HDseNuWeyEZTjemZb3FjFifN50Invzc>
43. Stanovisko VOP ze dne 28. 11. 2014 sp. zn. 74/2013/DIS [online]. Kancelář veřejného ochránce práv. [cit. 15. 5. 2021]. <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/1834>
44. Vaško, L. Judikatura Nejvyššího správního soudu: Ochrana spotřebitele. *Soudní rozhledy*, 2012, č. 7-8, s. 252.
45. Voříšek, V. Mezinárodněprávní ochrana lidských práv ve světle základních dokumentů a iniciativ. *Právní rozhledy*, 1995, č. 4, s. 168.
46. Wright, G. Speech and discrimination in consumer context [online]. *Stetson Law Review* [cit. 15. 5. 2021] <https://www2.stetson.edu/law-review/article/speech-and-discrimination-in-consumer-contexts>